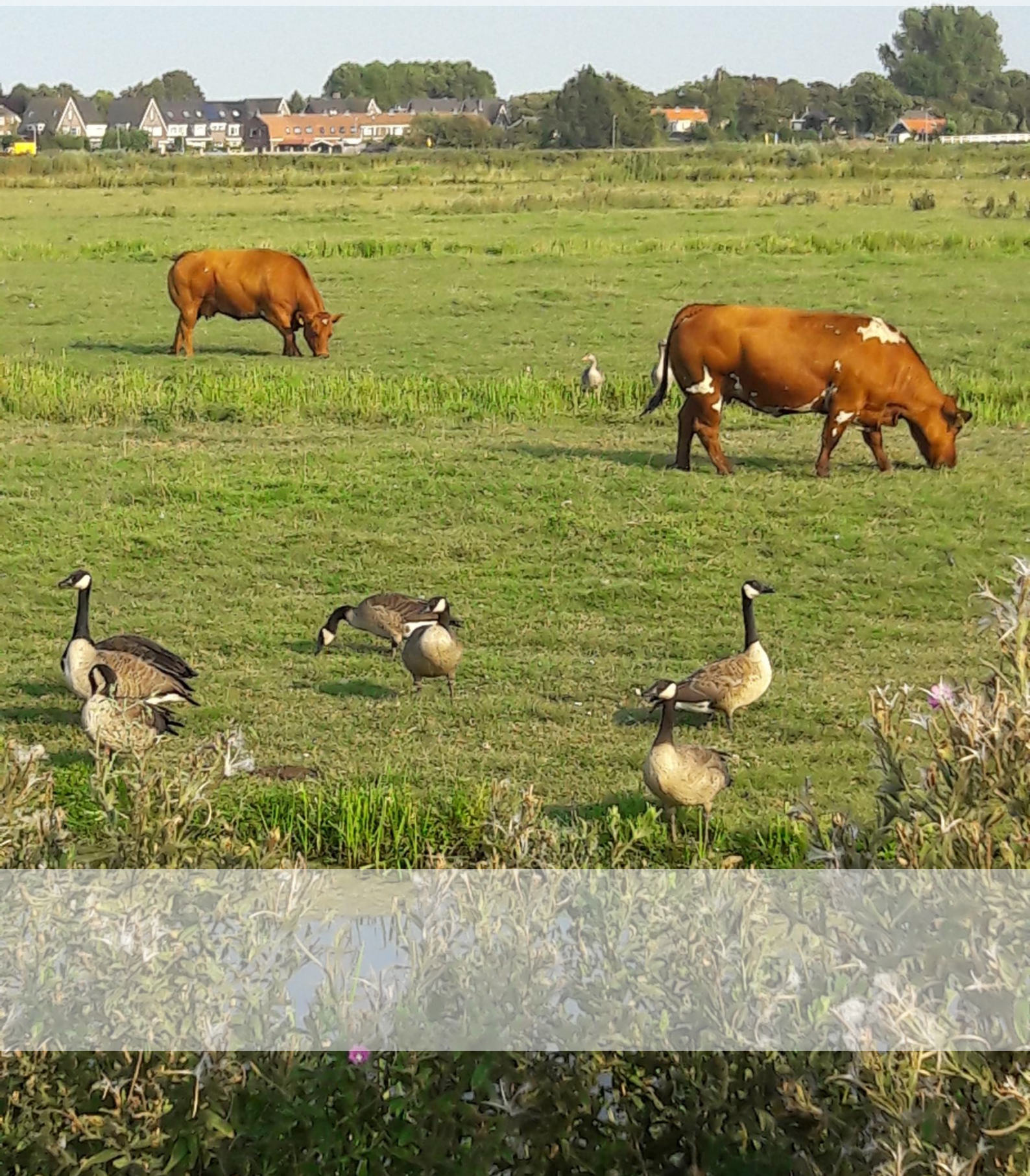

Jaarrapportage 2018

Tekstuele toelichting

COLOFON

Jaarrapportage De Groenzoom

Beheercombinatie De Groenzoom

STATUS
VERSIE
DATUM

DEFINITIEF
3.0
26-2-2019

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	2
INHOUDSOPGAVE	3
1 INLEIDING	5
Samenvattend 2018	7
Leeswijzer	8
2 OBJECTEN	9
Algemeen	9
2.1 Natuurtypen	11
2.2 Overig groen	25
2.3 Beplanting	25
2.4 Water en oevers	25
2.5 Infrastructuur	26
2.6 Terreinmeubilair	26
2.7 Civiele kunstwerken	27
2.8 Schoon	27
3 PROCESSEN	28
3.1 Procesmanagement	28
3.2 Technisch management	32
3.3 Omgevingsmanagement	35
3.4 Organisatiemanagement	38
BIJLAGEN	39

1 INLEIDING

De natuur als buur, lokaal en betrokken:

- *Ontwikkelen van de karakteristieke natuurwaarden voor dit gebied in een herkenbaar cultuurlandschap;*
- *Recreatief gebruik door de regio in uiteenlopende vormen faciliteren en stimuleren;*
- *Medewerkers (met een afstand tot de arbeidsmarkt) uit de omgeving kansen bieden zich persoonlijk te ontwikkelen;*
- *Lokale betrokkenheid stimuleren door samenwerking met partners uit de omgeving.*

Bovenstaande speerpunten zijn de aanvang van het Mission Statement dat Beheercombinatie De Groenzoom na opdrachtverlening heeft opgesteld. Ook in het derde jaar waarin wij De Groenzoom beheren zijn dit de speerpunten geweest waar wij samen met de omgeving de handen voor uit de mouwen hebben gestoken. In dit beschrijvend jaarverslag leest u meer over het beheer in 2018 en geven wij een doorkijk naar de komende jaren.

We kijken terug op een jaar waarin we met vele partijen op een prettige manier hebben gewerkt aan De Groenzoom. Men weet de Beheercombinatie te vinden bij vragen en met nieuwe ideeën voor het gebied. Door de opgebouwde relaties in het gebied zijn steeds meer afspraken en overleggen vanzelfsprekend. De adviserende rol van het gebruikersplatform is verder uitgewerkt. De samenwerking met lokale pachters is gecontinueerd. Rotta ondersteunt bij het beheer van een bijzonder stukje Groenzoom.

De ontwikkeling van de natuurwaarden gaat gestaag. We verwelkomen nieuwe (doel)soorten en zien de omvang van het areaal van overheersende soorten als de akkerdistel afnemen. Door gerichte aanpassingen van het beheer proberen we de ontwikkeling te sturen en te versnellen. De ontwikkeling van kruidenrijke vegetaties vergt echter tijd.

De natuurwerkdag begint op de eerste zaterdag van november een vaste waarde te worden. Ook de natuurwandelingen op de tweede woensdag van de maand zijn in trek met een goede bezetting. Naast deze "vaste" activiteiten proberen wij via communicatie en De Groenzoom onder de aandacht te blijven brengen. We hopen zo dat zo veel mogelijk mensen van het gebied genieten. Komend jaar verwelkomen we een scoutinggroep in De Groenzoom.

Na 3 jaar zijn we halverwege de eerste contractperiode. Wij zetten de ingeslagen weg graag voort, zodat we over 3 jaar de voorgenomen doelen hebben gerealiseerd. Door de prettige samenwerkingen, de betrokkenheid bij het gebied en de ontwikkelingen van flora en fauna hebben wij daar alle vertrouwen in.

Afbeeldingen opgenomen in dit verslag zijn van © Cor Noorman, tenzij anders vermeld.

SAMENVATTEND 2018

Beheer en onderhoud

Het regulier beheer is voor de diverse beheertypen in 2018 voorgezet op basis van het beheerplan. Zowel beweiding als maaierwerkzaamheden zijn belangrijk om de diverse vegetatietypen te onderhouden. Deze typen laten een gestage ontwikkeling zien, continuïteit in beheer is daarbij belangrijk. Om de verspreiding van soorten te stimuleren strooien we maaisel met zaden uit het ene gebied uit in het andere. De resultaten hiervan worden in 2019 zichtbaar.

De terreininrichting voldoet grotendeels. De beeldkwaliteit is in orde. De poorten zijn een aandachtspunt, het hang- en sluitwerk is te licht. In 2019 pakken we dit aan.

Naast het jaarlijks beheer zijn diverse eenmalige maatregelen uitgevoerd. Het vervangen van ruim 300 laanbomen is in 2018 een belangrijke ingreep geweest om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Daarnaast zijn enkele laagtes aangepakt, zodat deze als poel gaan fungeren. Ook is de stobbenwal onder het viaduct N471 aangepast, zodat deze voldoet aan de eisen van Hoogheemraadschap Delfland.

Betrokkenheid omgeving

Op uiteenlopende wijze hebben we betrokkenen geïnformeerd en hun input voor verbetering opgehaald. Evenals in 2017 hebben we verschillende natuurexcursies georganiseerd. Namen in 2017 230 mensen deel, in 2018 waren dit er al 280. Met een brede groep betrokkenen is gesproken over honden in De Groenzoom. Resultaten zijn verwerkt in het beleid van beide gemeenten en worden in de eerste maanden van 2019 uitgerold middels borden, hekwerken en bijvoorbeeld de aanleg van een hondenstrandje. In gesprekken met gebruikers blijkt dat de ruiterspaden naar behoren functioneren. Voorkomen moet worden dat de paden te los komen te liggen.

In 2018 heeft de samenwerking met het gebruikersplatform verder vorm gekregen. Wij hebben bijvoorbeeld onze input gegeven voor het advies dat is uitgebracht betreffende de kanoroute. Dit advies gaan we in overleg met de gemeenten oppakken. Voor andere onderwerpen hebben we advies gevraagd, bijvoorbeeld het beheer van de Bergboezem. Door deze wisselwerking ontwikkelen we samen het beheer verder.

Op diverse vlakken zijn de handen uit de mouwen gestoken samen met betrokkenen. Rotta beheert een deel van de Klapwijkse Knoop, waar met meerdere vrijwilligers enthousiast is gewerkt. Tijdens de Natuurwerkdag zijn met betrokken bezoekers wilgen geknot. De twijgen zijn later door vrijwilligers verwerkt in een takkenril. Beheercombinatie De Groenzoom begeleidt deze werkzaamheden en stimuleert actieve betrokkenheid waar mogelijk.

Duurzaamheid

Belangrijk duurzaamheidsaspect zijn de kringlopen. Al het gras dat we maaien wordt benut in de omgeving. Hetzij als strooisel voor (biologische dynamische) stallen danwel in de vorm van bemesting in de vorm van compost (lokaal gecomposteerd). Jaarlijks proberen we dit weer een stap verder te brengen, zodat reststoffen steeds meer waarde krijgen.

Organisatie

Beheercombinatie De Groenzoom werkt met een vast team. De organisatie heeft in 2018 geen wijzigingen ondergaan.

Na in 2016 het gebied te hebben leren kennen en in 2017 in te hebben ingezet op het leren kennen van de omgeving en het vergroten van de betrokkenheid, zijn in 2018 diverse eenmalige maatregelen opgepakt. Deze kwamen voort uit gemaakte keuzes tijdens de aanleg die niet het gewenste resultaat hadden. Door deze maatregelen neemt de ruimtelijke kwaliteit en diversiteit in het gebied verder toe. In 2019 gaan we deze kwaliteiten samen met de betrokkenen nog meer uitdragen.

LEESWIJZER

Beheercombinatie De Groenzoom verzorgt sinds begin 2016 het beheer van De Groenzoom in opdracht van de gemeenten Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp. Wij informeren jaarlijks graag alle betrokkenen over de ontwikkelingen in De Groenzoom. Op de eerste plaats betreft dit zowel de bestuurlijk als ambtelijk betrokken opdrachtgevers, die de taak hebben de ontwikkelingen in De Groenzoom op de voet te volgen en te controleren of wij onze afspraken na komen. Ten tweede de betrokkenen uit de omgeving zoals de verenigde betrokkenen in het gebruikersplatform, maar ook de lokale verenigingen, vrijwilligers en omwonenden. Doelstelling is u te informeren zodat draagvlak en betrokkenheid toe neemt.

Om alle betrokkenen volledig te informeren bestaat het jaarverslag uit twee delen:

- eisen-jaarverslag, waarin per eis in het contract bondig de resultaten van 2018 zijn beoordeeld en vooruit gekeken is naar 2019 en verder. De logboeken die de Beheercombinatie gedurende het jaar bijhoudt ondersteunen dit eisen-jaarverslag. Op basis van dit deel van het jaarverslag toetst de opdrachtgever of aan de eisen is voldaan. Dit deel is ter toetsing door de opdrachtgever, dit deel is niet openbaar.
- beschrijvend jaarverslag waarin de bevindingen van Beheercombinatie De Groenzoom gedurende 2018 zijn toegelicht inclusief afwijkingen en bijzonderheden. Dit document is een nadere toelichting op het eisen-jaarverslag en brengt voor alle betrokkenen de ontwikkelingen in De Groenzoom in beeld.

In dit beschrijvend jaarverslag zijn de volgend onderdelen opgenomen:

- objecten: voor alle aanwezige elementen in De Groenzoom waarvoor de Beheercombinatie verantwoordelijk is, zijn achtereenvolgens de eisen, waarnemingen en ontwikkelingen beschreven.
- processen: de Beheercombinatie heeft diverse taken. Zowel richting opdrachtgever, betrokkenen, beheerproces als interne organisatie zijn afspraken gemaakt die uitgevoerd en aangestuurd moeten worden. Het jaarverslag geeft inzicht in de ontwikkelingen op deze gebieden.

2 OBJECTEN

Met de objecten worden alle fysieke, in het gebied, aanwezige elementen die vallen onder het beheer van Beheercombinatie De Groenzoom bedoeld. In deze jaarrapportage zijn de gestelde eisen opgenomen. Vervolgens zijn de waarnemingen en ontwikkelingen beschreven. Op basis daarvan zijn voorstellen gedaan om het beheer de komende jaren verder vorm te geven. Allereerst is een algemene inleiding opgenomen.

2.1 ALGEMEEN

Per objecten / groep objecten zijn het uitgevoerde onderhoud en de behaalde resultaten beschreven. Dit is afgezet tegen de te behalen doelstellingen en gestelde eisen. Per object is daarvoor onderstaande tabel gebruikt:

Contracteis	contracteis
Beoordeling 2018	Resultaten metingen en bevindingen
Uitgevoerd beheer	Uitgevoerde werkzaamheden incl. verpachtingen
Benodigd beheer	Doorkijk, wat gaat de Beheercombinatie De Groenzoom doen om eis te realiseren

Uitgangspunt is het beheerplan waarin maatregelen en eisen zijn beschreven. Indien is afgeweken van het beheerplan, is een nadere toelichting opgenomen. De resultaten van het beheer geven inzicht in de ontwikkeling van natuurtypen en het behalen van de gestelde (beeldkwaliteits)eisen. Deze gegevens komen voort uit frequente veldbezoeken ter beoordeling van de ontwikkeling van de natuurtypen, wekelijkse beoordeling tijdens rondgangen van de beheerder en twee kwaliteitsmetingen van de beeldkwaliteit in juli en december 2018. Zowel de beoordeling voor 2018 als het gevoerde beheer geven input om het beheer in 2019 uit te voeren en mogelijk verbeteringen door te voeren.

Algemene aandachtspunten

Enkele algemene aandachtspunten en constatering hebben betrekking op de gehele Groenzoom. Deze zijn bij het beoordelen van de resultaten van 2018 wel van belang.

Ganzen

In de zomer (juli) verblijven in Nederland (zo goed als) alleen ganzen die hier ook broeden. Het overgrote deel van deze in Nederland broedende vogels voltooien hun jaarcyclus in of nabij hun broedgebied. Deze ganzen worden overzomerende of zomerganzen genoemd. In de winter worden de zomerganzen in Nederland aangevuld met veel grotere aantallen ganzen uit de broedgebieden in het Arctische gebied.

In 2016, 2017 en 2018 heeft beheerder Cor Noorman een telling uitgevoerd van de zomerganzen. Deze vindt landelijk plaats op de derde zaterdag van juli. De telling zomerganzen volgt een gestandaardiseerde methode volgens Protocol zomertelling ganzen, april 2012. De resultaten van de afgelopen drie jaar zijn:

Jaar/soort	Grauwe gans	Kolgans	Brand-gans	Gr. Can. Gans	Nijlgans	Indische gans	Overige	Totaal
16-7-2016	821	0	0	484	26	0	29	1360
15-7-2017	1259	0	0	1016	60	0	38	2373
21-7-2018	1311	0	2	1295	144	0	53	2805

De ganzen beïnvloeden op uiteenlopende wijze zowel de ontwikkeling van flora als de populaties van uiteenlopende soorten fauna in De Groenzoom. Door de toename van het aantal ganzen neemt deze invloed toe. Bijvoorbeeld door verstoring van weidevogels, het afgrazen van rietvegetaties, bemesting van graslanden en bevuiling van wandel- en fietspaden. In dit jaarverslag gaan we nader in op de beheersing van het aantal ganzen in samenwerking met partners in de omgeving.

Vlinders

Na drie jaar beginnen tendensen in ontwikkelingen herkenbaar te worden. Onderstaande tabel geeft de waargenomen dagvlinders in De Groenzoom vanaf 2016 weer. Van diverse soorten zijn sinds 2016 meerdere waarnemingen op verschillende plekken gedaan (m). Daarnaast zijn soorten doorgroeid van een incidentele waarneming (i) naar meerdere waarnemingen en hebben voor De Groenzoom nieuwe soorten zich (incidenteel) aangediend. Voor enkele soorten zijn in de betreffende jaren geen waarnemingen gedaan (x). Algemeen kan worden gezegd dat door een gunstige ontwikkeling van de vegetatie steeds meer (doel)soorten een volwaardige populatie ontwikkelen in De Groenzoom.

Voor De Groenzoom zijn 16 doelsoorten geformuleerd. Van het Koevinkje en het Oranjetipje zijn leefgebieden in de omgeving bekend. Door de ontwikkeling van de vegetatie worden deze soorten op termijn ook in De Groenzoom verwacht. Dit geldt in mindere mate voor het Oranje Zandoogje, omdat leefgebieden in de directe omgeving nog niet bekend zijn. De leefgebieden van het Geelsprietdikkopje treffen we vooral aan in Oost- en Zuid-Nederland. Deze soort zal zich naar alle waarschijnlijkheid niet vestigen in De Groenzoom.

Dagvlinder	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Argusvlinder	m	m	m			
Bruin blauwtje	m	m	m			
Bruin zandoogje	m	m	m			
Dagpauwoog	m	m	m			
Geelsprietdikkopje	x	x	x			
Groot dikkopje	x	i	m			
Hooibeestje	x	i	i			
Icarusblauwtje	m	m	m			
Klein geaderd witje	m	m	m			
Klein koolwitje	m	m	m			
Kleine vos	m	m	m			
Kleine vuurvlinder	i	m	m			
Koevinkje	x	x	x			
Oranjetipje	x	x	x			
Oranje zandoogje	x	x	x			
Zwartsprietdikkopje	i	m	m			
Totaal doelsoorten	10	12	12			
Atalanta	m	m	m			
Bont zandoogje	i	m	m			
Boomblauwtje	i	x	i			
Citroenvlinder	i	x	i			
Distelvlinder	m	m	m			
Gehakelde aurelia	i	i	i			
Groot koolwitje	m	m	m			
Landkaartje	i	m	m			
Oranje luzernevlinder	i	i	i			
Totaal	19	19	21			

2.2 NATUURTYPEN

2.2.1 Moeras

Contracteis

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling moeras	Helofyten	Waarvan overjarig	Struweel
Goed	$\geq 70\%$	$\geq 50\%$	$\leq 10\%$
Matig	$\geq 40\%$	$\geq 30\%$	$\leq 10\%$
Slecht	Indien niet aan goed of matig wordt voldaan		

De te behalen kwaliteit na contractperiode één is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2021 is **matig**

Beoordeling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuurtype. Voor moeras zijn de volgende kwalificerende structuurelementen onderscheiden:

Kwalificerende structuurelementen
overjarig riet
begroeiing met helofyten (riet, biezen, gele lis en zegge soorten)
begroeiing met struweel
open water

Een beoordeling in november 2017 laat zien dat nu circa 44% bedekt is met helofyten (riet, biezen/pitrus). In 2018 is geen gebiedsdekkende inventarisatie uitgevoerd, omdat de ontwikkeling gestaag verloopt en de verschillen van jaar op jaar dus beperkt zijn.

Uitgevoerd beheer

<i>Beheermaatregel</i>	In 2018 is 1/3 van de vegetatie gemaaid
<i>Periode</i>	Maaien in periode september / december
<i>Vrijgekomen materiaal</i>	Afvoeren: composteren, broedhoop

Ontwikkeling 2018

De Beheercombinatie heeft er de eerste jaren voor gekozen de moerasvegetatie niet te maaien. De ontwikkeling was nog beperkt. Omdat steeds meer overjarig riet aanwezig is en in de moerasvegetatie (wilgen)opslag zich ontwikkeld, zijn in 2018 voor de eerste keer maaierwerkzaamheden aan de moerasvegetaties uitgevoerd. Voor de winterperiodes 2018/2019 – 2019/2020 – 2020/2021 is het voornemen jaarlijks 1/3 deel van de moerasvegetatie te maaien. Hiervoor is een zonering gemaakt, zodat verspreid door het gebied jaarlijks een deel wordt gemaaid. Hiermee voorkomen we verdere successie, ontstaan verschillende biotopen en wordt verdere ontwikkeling door uitstoelen van riet en helofyten mogelijk bevorderd. Tevens is wilgenopschot gedeeltelijk verwijderd. Hierin blijven exemplaren staan als zangpost en nestgelegenheid.

Ook enkele locaties in de moerasdelen waar pitrus de overhand heeft zijn gemaaid. Hierdoor worden deze locaties voor broedende ganzen veel minder interessant. Het aantal broedgevallen willen we beperken.

In het najaar schakelen ganzen – met name grauwe ganzen – steeds vaker over van gras naar het eten van jonge rietscheuten. Dit is nadelig voor de ontwikkeling van het riet, dat op diverse plaatsen nog nauwelijks tot ontwikkeling komt. Echter, vraat kan ook een positief effect hebben om successie van moeras naar bos tegen te gaan. De omvang van de vraat bepaalt mede de omvang van onze maaierwerkzaamheden.

Eind juni zijn twee oeverstroken grenzend aan beweide kruidenrijke graslanden uitgerasterd. Gebleken is dat door vertrapping en beweiding de vegetatie in deze oeverzones niet naar wens ontwikkeld. Door de oever uit te rasteren, onderzoeken we of wel vegetatieontwikkeling plaats zal gaan vinden. De eerste tekenen zijn hoopgevend, in 2019 verwachten we het effect van de maatregel te kunnen beoordelen.

Benodigd beheer 2019

In 2019 maait de Beheercombinatie wederom één derde van de moerasvegetatie. Dit gebeurt op basis van de vastgestelde zonering, zodat gespreid over het gebied verschillende biotopen ontstaan.

Na het beoordelen van de ontwikkeling van de vegetatie in de uitgerasterde delen, bekijken we of het uitrasteren van aanvullende delen in 2019 nuttig is.

2.2.2 Bloemrijke dijk

Contracteis

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling bloemrijke dijk	
goed	Indien 15 of meer kwalificerende soorten voorkomen, waarvan tenminste 9 op >15% van de oppervlakte van het beheertype.
matig	Indien 8-14 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt.
slecht	indien niet aan de klasse matig of goed voldaan

De te behalen kwaliteit na contractperiode één is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2021 is **matig**.

Beoordeling

Kwalificerende soorten		Aantal vlakken			Percentage		
Gehele groenzoom excl. Klapwijkse Knoop		2016	2017	2018	2016	2017	2018
planten	- Kamgras	-	-	-	-	-	-
	- Veldgerst	-	-	-	-	-	-
	- Knolboterbloem	-	-	-	-	-	-
	- Pastinaak	-	1	-	-	0,6%	-
	- Fluitenkruid	-	2	29	-	1,2%	17,4%
	- Madeliefje	-	19	5	-	11,4%	3,0%
	- Gewoon duizendblad	-	3	-	-	1,8%	-
	- Gewone berenklauw	-	-	6	-	-	3,6%
	- Cichorei	-	-	-	-	-	-
	- Knoopkruid	-	4	1	-	4,8%	0,6%
dagvlinders	- Kleine koolwitje	28	20	47	16,8%	12%	30,1%
	- Klein geaderd witje	19	13	38	11,4%	7,8%	24,4%
	- Kleine vuurvinder	-	2	24	-	1,2%	15,4%
	- Hooibeestje	-	-	-	-	-	-
	- Icarusblauwtje	1	10	15	0,6%	6%	9,6%
	- Bruin zandoogje	1	9	31	0,6%	5,4%	19,9%
	- Koevinkje	-	-	-	-	-	-
	- Dagpauwoog	15	28	37	9,0%	16,8	23,7%
	- Zwartspruitdikkopje	-	2	2	-	1,2%	1,2%
	- Geelspruitdikkopje	-	-	-	-	-	-
	- Oranje zandoogje	-	-	-	-	-	-
	- Argusvlinder	9	12	13	5,4%	7,2%	8,3%
	- Bruin blauwtje	1	5	8	0,6%	3%	5,1%
	- Groot dikkopje	-	-	4	-	-	2,6%
	- Kleine vos	21	25	23	12,6%	15%	14,7%
broedvogels	- Graspieper	2	1	1	1,2%	0,6%	0,6%
	- Kievit	3	6	1	1,8%	3,6%	0,6%
	- Scholekster	5	3	-	3,0%	1,8%	-

In 2018 zijn in totaal 17 kwalificerende soorten waargenomen, waarvan 6 in >15% van het gebied. Dat is 1 kwalificerende soort minder dan in 2017.

In 2018 is de schrale vegetatie in de Klapwijkse Knoop toegevoegd aan het areaal bloemrijke dijk (blauw omcirkeld onderstaand). Uit 2016 en 2017 zijn waarnemingen van diverse vlindersoorten bekend, vanaf 2018 is dit officieel bijgehouden. Het beheer (maaïen en afvoeren) voeren wij ook daar nu uit vergelijkbaar met de overige bloemrijke dijken. De volgende soorten vlinders zijn daar aangetroffen.

Kwalificerende soorten					
Klapwijkse Knoop	2018	2018		2018	2018
- Kleine koolwitje	1	9,1%	- Zwartsprietdikkopje	6	54,5%
- Klein geaderd witje	1	9,1%	- Geelsprietdikkopje	-	-
- Kleine vuurvliinder	-	-	- Oranje zandoogje	-	-
- Hooibeestje	1	9,1%	- Argusvlinder	1	9,1%
- Icarusblauwtje	3	27,3%	- Bruin blauwtje	5	45,5%
- Bruin zandoogje	6	54,5%	- Groot dikkopje	2	18,2%
- Koevinkje	-	-	- Kleine vos	3	27,3%
- Dagpauwoog	2	18,2%			

Uitgevoerd beheer

<i>Beheermaatregel</i>	Gedeeltelijke beweiding door schapen, 2.000 tot 2.500 graasdagen / hectare / jaar, gedeeltelijk (sinus)maaibeheer
<i>Periode</i>	Tussen juni / december
<i>Vrijgekomen materiaal</i>	Maaisel afgevoerd naar compostering

Ontwikkeling 2018

De vegetatieontwikkeling op de bloemrijke dijken gaat gestaag. Een drietal dijken en enkele kleine percelen (nevenstaand rood omcirkeld) zijn gedurende het jaar beweïd door schapen. Hiervoor is samengewerkt met drie pachters. De overige bloemrijke dijken zijn twee keer gemaaid. Het beheer vereist continuïteit om op lange termijn de gewenste kruidenrijkdom te realiseren.

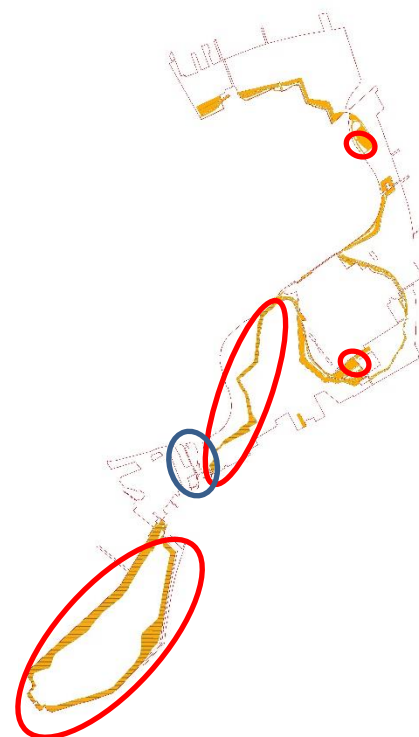
Continuïteit geldt ook voor de bloemrijke dijken rond de Bergboezem. Mede door een te lage bezetting van de beweïding met schapen (pachter had niet meer dieren ter beschikking) is een te dichte, stugge grasvegetatie ontstaan. Door naast beweïding in 2018 aanvullend te maaïen en dit maaisel af te voeren is dit open gebroken. Hierdoor krijgen kruiden meer kansen. Drukbeveïding bleek hiervoor onwenselijk in verband met vertrapping zode.

Hoogheemraadschap Delfland heeft de gedurende het jaar de verplichting opgelegd enkele dijken te maaïen om deze goed te kunnen schouwen. Dit brengt extra werkzaamheden met zich mee die soms ingaan tegen de doelstellingen. Afstemming over de uitvoering is noodzakelijk om doelen te kunnen halen.

Benodigd beheer 2019

In 2019 ziet de Beheercombinatie erop toe dat de bezetting met schapen voor de beweïding voldoende is. Daarnaast starten we medio mei met beweïden. In 2018 was dit pas na 15 mei. In 2019 maaïen wij deze dijken naar verwachting alleen plaatselijk voor de beheërsing van storingskruiden zoals (akker)distels.

Het maaibeheer op de niet beweïde dijken zetten we conform beheerplan door. Eventuele extra maaierwerkzaamheden vereist door Hoogheemraadschap Delfland stemmen we af.

2.2.3 Vochtig weidevogelgrasland

Contracteis

Kwaliteitsbepaling vochtig weidevogelgrasland	
goed	indien meer dan 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\geq 50\%$
matig	indien 45 – 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\geq 50\%$
slecht	indien 35 – 45 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen of met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\leq 50\%$

De te behalen kwaliteit na contractperiode één is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2021 is **goed**.

Beoordeling

Kwalificerende soorten		Aantal broedparen			% BTS		
		2016	2017	2018	2016	2017	2018
Weidevogels	- gele kwikstaart	7	14	10	-	-	-
	- graspieper	0	1	0	-	-	-
	- grutto	30	28	31	23/77%	22/79%	27/87%
	- krakeend	0	3	6	-	-	-
	- kuifeend	0	2	8	-	-	-
	- slobbeend	2	0	3	-	-	-
	- tureluur	15	20	15	12/80%	16/80%	10/67%
	- veldleeuwerik	12	12	7	-	-	-
	- watersnip	0	0	0	-	-	-
	- wintertaling	0	0	0	-	-	-
	- wulp	0	0	0	-	-	-
	- zomertaling	0	0	1	-	-	-
	- kievit	45	38	40	-	-	-
	- scholekster	8	5	6	-	-	-

Oordeel

In totaal hebben in 2018 127 (+4 t.o.v. 2017) broedparen van kwalificerende soorten gebroed in de Bergboezem. Het betreft 46 paren (ca. 69 stuks per 100 ha.) van de grutto en de tureluur. Het BTS van de grutto en de tureluur is gezamenlijk 80% (46 broedparen, 37 succesvol door grootbrengen minimaal 1 vlieg vlug jong). Het broedsucces van de grutto is 87%, van de tureluur 67%.

Ontwikkeling 2018

In 2018 is een nieuw pachtcontract uitgegeven. Besloten is in de periode tot 15 juni verstoring tot een minimum te beperken en daarom niet meer te beweiden. Vanaf 15 juni mag worden geweid, vanaf 1 juli gemaaid. Maaien is in overleg voor bepaalde percelen vanaf 15 juni mogelijk, waardoor een mozaïek gerealiseerd wordt. Dit kan enkel plaats vinden als op de betreffende percelen niet tot nauwelijks nesten / kuikens aanwezig zijn.

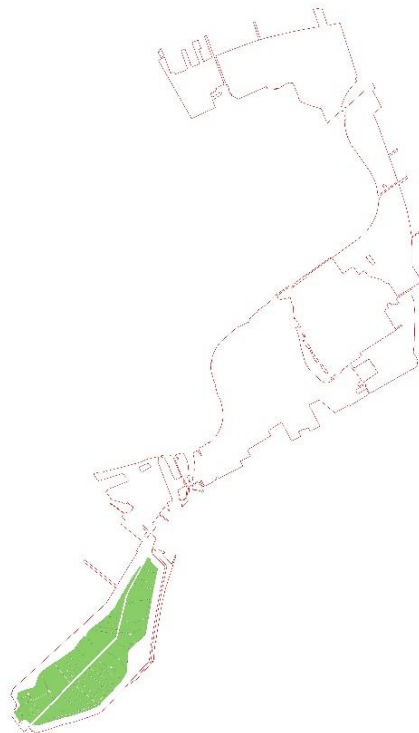
Evenals in 2017 is nadrukkelijk ingezet op plas-dras situaties op drie locaties in de Bergboezem. De omvang van de plas-dras fluctueert door neerslag en verdamping. Door de plas-dras ontstaan duidelijke verschillen in de ontwikkeling van de vegetatie. Tijdens de inventarisatie van de weidevogels in het voorjaar is duidelijk gebleken dat de jonge kuikens zich in de omgeving van de plas-dras ophouden omdat daar veel voedsel te vinden is.

In 2018 zijn de 3 molentjes in de Bergboezem aangepast, zodat deze verstelbaar zijn. Hierdoor kunnen we de omvang van de pas-dras nog beter reguleren. In 2019 gaan we hiermee proefdraaien.

In 2017 is aan de noordwestzijde op de dijk een nieuw fietspad gerealiseerd. De exacte invloed op de broedende weidevogels is niet bekend. Algemeen kan gesteld worden dat tot zeker 100 meter vanaf het fietspad verstoring van de weidevogels plaats vindt.

Naast de kwalificerende soorten zijn ook diverse andere soorten veelvuldiger waar genomen in de Bergboezem. Dit betreft onder andere broedende soorten zoals kluut en kleine plevier. De aanwezigheid van deze soorten heeft geen negatieve invloed op de reguliere broedvogels zoals grutto.

In 2018 is een bodemonderzoek uitgevoerd op 5 locaties verspreid over de Bergboezem. De hoeveelheid beschikbare fosfaten in de percelen in het lagere westelijke deel van de Bergboezem is geen belemmering voor de ontwikkeling van een kruidenrijke vegetatie. Kritische kruiden zullen zich niet ontwikkelen, maar algemene kruiden treffen hier goede omstandigheden aan. Het jaarlijks 2 keer maaien en afvoeren levert hieraan een positieve bijdrage.

Bodemonderzoek wijst uit dat de voedingstoestand van de bodem (aanwezigheid fosfaat) op de hogere oostelijke percelen dusdanig is dat het ontwikkelen van een kruidenrijke vegetatie moeilijker is. Met name de hogere percelen die in het verleden in gebruik waren als akker, hebben een grotere hoeveelheid voedingsstoffen beschikbaar voor de vegetatie. De ontwikkeling van een kruidenrijke vegetatie vereist een lange adem. Mogelijk kan door een combinatie van maaien en beweiden meer diversiteit in de vegetatie worden gerealiseerd.

Benodigd beheer

Beheercombinatie De Groenzoom is voornemens het gevoerde beheer in 2019 in hoofdlijn voort te zetten. Aspecten waar wij in 2019 nog nader naar willen kijken zijn:

- Verdeling van de plas-dras-locaties over de Bergboezem reguleren. In 2019 gaan we proefdraaien met de verstelbare molentjes.
- Functioneren van watersysteem doordat enkele duikers zijn dichtgeslibd. Het watersysteem wordt hersteld.
- Geadviseerd wordt nabeweiding toe te passen, zodat de weide een goede uitgangspositie heeft waarin kruiden zich in het voorjaar kunnen ontwikkelen. De pachter is niet verplicht nabeweiding toe te passen, wij zullen de mogelijkheden hiertoe met hem afstemmen (in 2018 vindt beperkte nabeweiding plaats).

2.2.4 Kruiden en faunairijk grasland

Contracteis

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling kruiden- en faunairijk grasland	
goed	indien minimaal 13 kwalificerende soorten voorkomen, waarvan tenminste 8 op >15% van de oppervlakte van het beheertype.
matig	indien 7-12 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt.
slecht	indien niet aan de klasse matig of goed voldaan is.

De te behalen kwaliteit na contractperiode één is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2021 is **matig**.

Beoordeling

Kwalificerende soorten		Aantal vlakken			Percentage		
		2016	2017	2018	2016	2017	2018
planten	- Scherpe boterbloem	1	-	-	0,9%	-	-
	- Veldzuring	-	28	-	-	26,2%	-
	- Rode klaver	-	1	1	-	0,9%	0,9%
	- Vertakte leeuwentand	-	-	-	-	-	-
	- Pinksterbloem	-	-	2	-	-	1,8%
	- Madeliefje	-	-	7	-	-	6,5%
	- Brunel	-	1	-	-	0,9%	-
	- Fluitenkruid	-	-	1	-	-	0,9%
dagvlinders	- Kleine koolwitje	16	7	20	15,0%	6,5%	18,7%
	- Klein geaderd witje	18	6	8	16,8%	5,6%	7,5%
	- Kleine vuurvinder	1	1	3	0,9%	0,9%	2,8%
	- Hooibeestje	-	-	-	-	-	-
	- Icarusblauwtje	-	1	1	-	0,9%	0,9%
	- Bruin zandoogje	-	-	1	-	-	0,9%
	- Koevinkje	-	-	-	-	-	-
	- Dagpauwoog	5	7	6	4,7%	6,5%	5,6%
	- Zwartsprieddikkopje	-	-	1	-	-	0,9%
	- Geelsprieddikkopje	-	-	-	-	-	-
	- Oranje zandoogje	-	-	-	-	-	-
	- Argusvlinder	8	4	4	7,5%	3,7%	3,7%
	- Bruin blauwtje	-	-	1	-	-	0,9%
	- Groot dikkopje	-	1	-	-	0,9%	-
	- Kleine vos	16	21	8	15,0%	19,6%	7,5%

De waarnemingen laten een vergelijkbaar beeld zien als in 2017. Voor enkele soorten is een duidelijke toe- of afname aanwezig. In 2019 zullen we deze soorten specifiek in het oog houden. Veldzuring werd in 2017 bijvoorbeeld in deelgebied 1 veelvuldig waargenomen. In 2018 was dit niet het geval, waarschijnlijk omdat deze soort bij de voorjaarsinventarisatie niet als doelsoort is onderkent en daardoor tijdens de inventarisatie over het hoofd is gezien. In 2019 nemen we de gegevens van voorgaande jaren in de voorbereiding door, zodat we in onze routes / planning daar rekening mee kunnen houden.

Uitgevoerd beheer

<i>Beheermaatregel</i>	Begraast in samenwerking met pachters
<i>Periode</i>	Tussen 1 april / 1 oktober
<i>Vrijgekomen materiaal</i>	-

Ontwikkeling 2018

In 2018 is op alle percelen samengewerkt met de pachters die ook in 2017 actief waren. Dit tot wederzijdse tevredenheid bleek tijdens de jaarlijkse evaluatiegesprekken.

Op enkele percelen neemt pitrus een steeds groter deel van het grasland in. Deze ontwikkeling willen we beperken. Daarom is de pitrus gemaaid. Vervolgens zijn naast koeien ook schapen geweid op deze percelen in de hoop dat deze de jonge pitrussprietten zouden vreten. Dit is echter niet gebeurd.

Een tweede poging om de ontwikkeling van pitrus te remmen is eind 2018 gestart. In een proefvak van 10 bij 10 meter is medio december de pitrus gemaaid. We hopen nu op vorst die de pitrus aantast. Als in de winter 2018 – 2019 de vorst intreedt, beoordelen we komend voorjaar het effect op de pitrus.

De omvang van het areaal distels in de glanshaverhooilanden zien we geleidelijk afnemen. In percelen (of delen van percelen) met een hoge bedekking (>60%) maaien we 50% van de distels in overleg met de pachters. De distels blijven een belangrijke voedselbron voor vlinders. Alle distels maaien is dan ook niet aan de orde.

Ook op enkele andere percelen zijn naast koeien in een lage bezetting ook schapen mee geweid. Dit om meer diversiteit te creëren. De invloed op de vegetatie is beperkt. Deze beweiding zetten we op enkele percelen als proef dan ook door.

Benodigd beheer 2019

De overeenkomsten met de pachters zijn verlengd. Het beheer zetten we samen op vergelijkbare wijze voort.

2.2.5 Glanshaverhooiland

Contracteis

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling glanshaverhooiland	
goed	indien 17 of meer kwalificerende soorten voorkomen, waarvan tenminste 10 op >15% van de oppervlakte van het beheertype.
matig	indien 9-16 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt.
slecht	indien niet aan de klasse matig of goed voldaan is.

De te behalen kwaliteit na contractperiode één is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2021 is voor **20 hectare goed** en voor **10 hectare matig**.

Beoordeling

Kwalificerende soorten		Aantal vlakken			Percentage		
		2016	2017	2018	2016	2017	2018
planten	- Glanshaver	-	2	3	-	3,8%	5,8%
	- Fluitenkruid	1	-	5	1,9%	-	9,5%
	- Wilde peen	-	-	-	-	-	-
	- Vertakte Leeuwentand	-	-	-	-	-	-
	- Gewoon duizendblad	-	-	-	-	-	-
	- Knolboterbloem	-	-	-	-	-	-
	- Knoopkruid	-	-	-	-	-	-
	- Veldlathyrus	-	-	-	-	-	-
	- Margriet	-	11	-	-	21,2%	-
	- Echte Koekoeksbloem	-	-	-	-	-	-
	- Grote vossenstaart	-	1	14	-	1,9%	26,9%
	- Timotheegrass	5	25	7	9,6%	48,1%	13,5%
	- Kamgras	-	-	-	-	-	-
	- Veldgerst	-	-	-	-	-	-
dagvlinders	- Kleine koolwitje	13	5	8	25,0%	9,6%	15,4%
	- Klein geaderd witje	10	6	8	19,2%	11,5%	15,4%
	- Kleine vuurvliinder	-	-	-	-	-	-
	- Hooibeestje	-	-	-	-	-	-
	- Icarusblauwtje	-	-	2	-	-	3,8%
	- Bruin zandoogje	-	-	-	-	-	-
	- Koevinkje	-	-	-	-	-	-
	- Dagpauwoog	3	4	1	5,8%	7,7%	1,9%
	- Zwartsprietdikkopje	-	-	-	-	-	-
	- Geelsprietdikkopje	-	-	-	-	-	-
	- Oranje zandoogje	-	-	-	-	-	-
	- Argusvlinder	9	14	4	17,3%	26,9%	7,7%
	- Bruin blauwtje	-	1	-	-	0,9%	-
	- Groot dikkopje	-	-	-	-	-	-
	- Kleine vos	13	7	4	25,0%	13,5%	7,7%

Uitgevoerd beheer

<i>Beheermaatregel</i>	maaien
<i>Periode</i>	Begin juli en september
<i>Vrijgekomen materiaal</i>	Afgevoerd naar compostering. Dit gebeurt door een agrariër in De Groenzoom

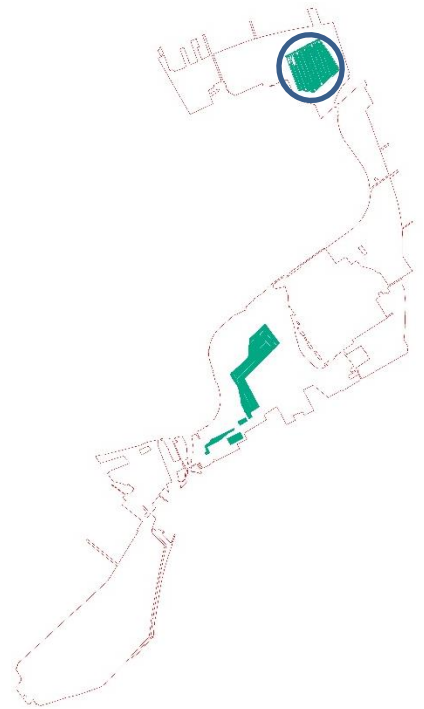
Ontwikkeling 2018

Het gemaaid gras is in juni in 355 rollen afgevoerd naar biologisch dynamische boerderij de Bieslandhoeve. Hier wordt het gebruikt als strooisel voor de stallen. Het overige gras wordt in het gebied door een lokale ondernemer gecomposteerd.

Het glanshaverhooiland aan de Keulseweg (blauw omcirkeld nevenstaand) is door bodemonderzoek aan nader onderzoek onderworpen. Hieruit is gebleken dat de bodemomstandigheden een kruidenrijke vegetatie voor tolerante soorten mogelijk maken. Zo'n kruidenrijke vegetatie is waardevol voor de weidevogels, vlinders, bijen en andere insecten.

In 2017 en 2018 is wel gebleken dat het aantal broedende weidevogels in de glanshaverhooilanden beperkt is, zeker niet te vergelijken met het aangrenzende beweide gebied. Onder andere omdat het glanshaverhooiland te ruig is. Daarom is besloten in de winter 2018-2019 te beweiden met schapen, waardoor het gras korter uit de winter komt.

Om de ontwikkeling van een kruidenrijke vegetatie te stimuleren is maaisel met uitgebloeide kruiden uitgestrooid op een perceel in het glanshaverhooiland in aan de Keulseweg. De zaadplanten zijn afkomstig van de berm langs het Ruyvensepada. Het betreft de volgende planten: knoopkruid, boerenwormkruid, wilde peen, brunel, duizendblad, gewone rolklaver en rode klaver. Het betreffende perceel is bewust gekozen, omdat hier in vergelijking met de andere percelen weinig akkerdistels voorkomen en het ook het vochtigste perceel is.

Benodigd beheer 2019

Wij zijn van mening dat eerder als 15 juni maaien de ontwikkeling van de gewenste vegetatie aanzienlijk zal versnellen. De grassen krijgen minder kans zich uit te zaaien, kruiden krijgen meer kans. Op langere termijn is dit ook voor de weidevogels belangrijk.

Uiteraard moeten we rekening houden met de aanwezige weidevogels:

- De kans op nesten van kievit, grutto, tureluur en scholekster is rond half mei erg klein. Het sterk productieve gras is dan al zo hoog dat de percelen simpelweg niet meer interessant voor genoemde weidevogels zijn om zich nog als broedvogel te vestigen.
- De meeste kieviten, grutto's en tureluurs hebben rond half mei al bijna vlieg vlugge jongen.

Door de juiste begeleiding en monitoring kunnen negatieve effecten voor de kuikens die ten tijde van de werkzaamheden aanwezig zijn worden voorkomen. Dit doen we door:

- Kort voor het maaien de eventueel dan nog aanwezige nesten te markeren.
- Het laten staan van een strook oevervegetatie van minstens circa 4 meter breed en het maaien van binnen naar buiten. Dit verkleint de kans op negatieve effecten voor de kuikens aanzienlijk. Ook voor andere dieren zoals jonge hazen profiteren hiervan.
- Uitvoering van de maaiwerkzaamheden door onze eigen medewerkers onder begeleiding van beheerder met zorg voor fauna.

Daarnaast zijn we ons aan het oriënteren op het verbeteren van de omstandigheden voor bijen en andere bestuivers. Dit geldt voor de gehele Groenzoom, maar specifiek in en nabij de glanshaverhooilanden. Hierbij kan algemeen gedacht worden aan nesthulp voor bijen in de vorm van bijenhôtels, steilwanden en zandheuvelds. Daarnaast zijn voor Lansingerland enkele doelsoorten bepaald, waarvoor specifieke maatregelen uitgewerkt worden.

We gaan in 2019 beoordelen hoe we begroeiing halfverharde paden kunnen beperken, zodat voldoende zonplekken voor onder andere argusvlinder aanwezig blijven.

2.2.6 Vochtig hooiland

Contracteis

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling vochtig hooiland	
goed	indien minimaal 15 kwalificerende soorten voorkomen, waarvan ten minste 9 op >15% van de oppervlakte van het beheertype.
matig	indien 8-14 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt.
slecht	indien niet aan de klasse matig of goed voldaan is.

De te behalen kwaliteit na contractperiode één is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2021 is **matig**.

Beoordeling

Kwalificerende soorten		Aantal vlakken			Percentage		
		2016	2017	2018	2016	2017	2018
planten	- Echte Koekoeksbloem	-	-	-	-	-	-
	- Pinksterbloem	-	-	-	-	-	-
	- Gewone dotterbloem	-	-	-	-	-	-
	- Brunel	-	-	-	-	-	-
	- Moerasrolklaver	-	-	-	-	-	-
	- Grote ratelaar	-	-	-	-	-	-
	- Scherpe boterbloem	2	3	7	4,7%	7%	16,3%
	- Egelboterbloem	-	-	-	-	-	-
	- Zwarte zegge	-	-	-	-	-	-
	- Kale jonker	-	-	-	-	-	-
dagvlinders	- Kleine koolwitje	4	1	4	9,3%	2,3%	9,3%
	- Klein geaderd witje	9	1	9	20,9%	2,3%	20,9%
	- Kleine vuurvlinder	1	3	4	2,3%	7%	2,3%
	- Hooibeestje	-	-	-	-	-	-
	- Icarusblauwtje	-	-	3	-	-	7,0%
	- Bruin zandoogje	-	1	5	-	2,3	11,6%
	- Koevinkje	-	-	-	-	-	-
	- Dagpauwoog	4	5	2	9,3%	11,6%	4,7%
	- Oranjetipje	-	-	-	-	-	-
	- Zwartsprietdikkopje	-	1	-	-	2,3%	-
	- Geelsprietdikkopje	-	-	-	-	-	-
	- Oranje zandoogje	-	-	-	-	-	-
	- Argusvlinder	1	1	1	2,3%	2,3%	2,3%
	- Bruin blauwtje	1	1	-	2,3%	2,3%	-
	- Groot dikkopje	-	2	2	-	4,7%	4,7%
	- Kleine vos	4	10	10	9,3%	23,3%	23,3%

Uitgevoerd beheer

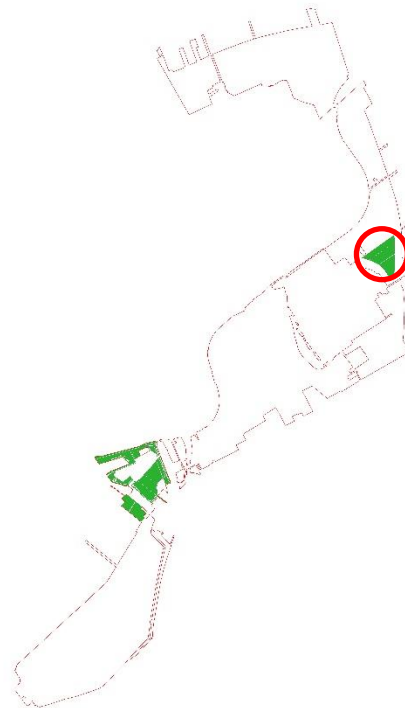
Beheermaatregel	Maaien
Periode	Half juli en september
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren: afgevoerd naar compostering

Ontwikkeling 2018

De vegetatie in de Klapwijkse Knoop is massaal en bestaat hoofdzakelijk uit gras. In het najaar van 2017 is één perceel nabeweid met schapen. De effecten hiervan zijn positief. Daarom is besloten ook in 2018 nabeweiding toe te passen.

In het vochtig hooiland van deelgebied 2 (rood omcirkeld) troffen we op enkele locaties verdichte bodems aan, waardoor water stagneert. Dit blijkt het gevolg van werkzaamheden in het najaar van 2015. Deze werkzaamheden hebben een negatieve uitwerking gehad op de bodemstructuur. Voor het realiseren van het gestelde doel leidt dit echter tot vertraging of is het zelfs onmogelijk hier een hooiland te ontwikkelen.

Voor beide locaties geldt dat deze nat zijn. In de Klapwijkse Knoop is een venige bodem aanwezig. Op lange termijn zijn de gestelde doelen hier te realiseren. Dit vergt echter een lange adem. De doelsoorten betreffende vegetatie zijn op korte termijn beperkt te verwachten.

Om de ontwikkeling te stimuleren is maaisel met zaadvormende planten van de grote ratelaar in de Klapwijkse Knoop uitgestrooid. De grote ratelaar is een doelsoort voor het vochtig hooigrasland. Deze halfparasiet van grassen komt hier op dit moment nog niet voor. Op de oostelijke dijk in de Bergboezem heeft zich in de afgelopen jaren een relatief grote oppervlakte grote ratelaar ontwikkeld. Om deze prachtig geelbloeiende plant versnelt in het vochtig hooigrasland te krijgen is maaisel van de dijk handmatig uitgestrooid. Ook op het fauna- en kruidenrijk grasland in de Klapwijkse Knoop en in het glanshaverhooiland in deelgebied 1 is dit gebeurd. De ontwikkeling zal de komende jaren nauwlettend gevolgd worden.

Benodigd beheer 2019

We hebben de meest optimale locaties in De Groenzoom voor dit type uitgekozen (waterhuishouding) om dit tot ontwikkeling te brengen. In de Klapwijkse Knoop is door de venige omstandigheden ook de bodem geschikt. In deelgebied 2 is de meer kleiige bodem al niet optimaal. De terreinomstandigheden (verdichting) die aan aanwezig bleken te zijn hebben eveneens een negatieve invloed. In 2019 gaan we met de gemeenten in overleg over de doelen in dit gebied. Het gebruikersplatform wordt daarbij om advies gevraagd.

2.2.7 Hoog- en laagveenbos

Contracteis

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling hoog- en laagveenbos	
goed	80% oppervlakte bedekt met Inheemse/Europese boom- en struiksoorten.
matig	50% oppervlakte bedekt met Inheemse/Europese boom- en struiksoorten.
slecht	indien niet aan de klasse matig of goed voldaan is.

De te behalen kwaliteit na contractperiode één is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2021 is **matig**.

Kwalificerende soorten	
Vegetatie	Inheemse/Europese boom- en struiksoorten

Uitgevoerd beheer

<i>(Beheer)maatregel</i>	Spontane ontwikkeling, verwijderen uitheemse soorten
<i>Periode</i>	Dit jaar niet uitgevoerd, geen noodzaak toe
<i>Vrijgekomen materiaal</i>	Op rillen stapelen

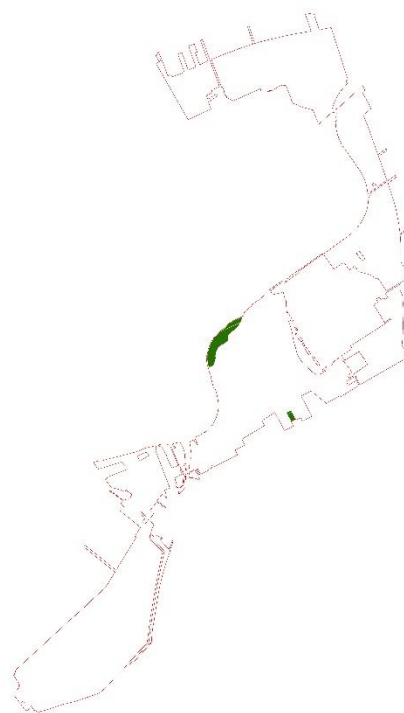
Ontwikkeling 2018

Ook in 2018 is geen ontwikkeling van uitheemse soorten waar genomen. Beheeringrepen hebben dan ook niet plaats gevonden.

Gemaaid tussen bosje om diversiteit te behouden.

Benodigd beheer 2019

Doordat het gebied ongestoord blijft, ontstaat spontaan een goed afwisseling tussen open en besloten delen. De besloten delen bestaan uit bosschages van wilg en els. De open delen hebben een grazige vegetatie. Zowel zangvogels als vlinders vinden hier op dit moment een uitstekend biotoop. Om deze openheid te bewaren is een deel van het open, grazige deel geklepeld. We zullen van jaar tot jaar de noodzaak hiertoe bepalen (naar verwachting in 2019 1/3 maaien). Het maaisel zal in de toekomst worden afgevoerd.

Eis voor dit bosje is een beoogd percentage oppervlak bedekt met inheemse/Europese boom- en struiksoorten. Wij adviseren vooral de spontane ontwikkeling zijn gang te laten gaan, waarbij de verhouding open/besloten gehandhaafd wordt. Zowel het verwijderen als aanplanten van houtige vegetatie raden wij op dit moment af.

2.2.8 Diversiteit

Contracteis

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling Diversiteit	
goed	Indien 6 of meer kwalificerende soorten voorkomen.
matig	Indien 3-5 kwalificerende soorten voorkomen.
slecht	indien niet aan de klasse matig of goed voldaan is.

De te behalen kwaliteit na contractperiode één is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2021 is **matig**.

Beoordeling

Kwalificerende soorten		2016	2017	2018	2019
Libellen	- Bruine glazenmaker	X			
	- Glassnijder				
	- Vroege glazenmaker	X	X	X	
Struweelvogels	- Zanglijster		X	X	
	- Roodborsttapuit	X	X	X	
	- Kneu	X	X	X	
	- Blauwborst	X	X	X	
	- Patrijs	X			
	- Rietzanger	X	X	X	

Ontwikkeling 2018

In 2017 zijn twee poelen gerealiseerd in De Groenzoom. Eén poel aan de noordzijde van deelgebied 1, grenzend aan het fietspad langs de Ruivensche Vaart. De tweede poel ligt in de Klapwijkse Knoop. In 2018 zijn 5 extra poelen gerealiseerd.

Gezien de trage ontwikkeling van de vegetatie is voorgesteld bestaande laagtes en watertjes op te waarderen tot poel. Verspreid in het gebied hebben wij 5 toekomstige poelen aangeduid die nu al een rijke vegetatie kennen en gedeeltelijk verruigd zijn. Deze poelen maaien we gefaseerd. Indien nodig verwijderen we de sliblaag en / of diepen we de poelen uit. Door dit beheer op deze wijze in te zetten neemt voor zowel flora als fauna de waarde toe.

Benodigd beheer

In 2018 is gestart met het realiseren van enkele nieuwe poelen. In 2019 voeren we maatwerkbeheer uit om kwaliteit locaties te verbeteren.

2.3 OVERIG GROEN

Het contract stelt onder andere eisen aan de hoogte van grasvegetaties, beschadigingen en kaal oppervlak. In beheerplan deel A zijn alle eisen opgenomen. Dit beheerplan is beschikbaar via de website van De Groenzoom:

(<https://www.degroenzoom.nl/algemeen/inleiding-1/>)

Voor het beheer van ruw gras is in 2018 onderscheid gemaakt in publieke locaties (drukbezochte locaties, nabij woonbebouwing) en randgroen / overgangsgebieden. De publieke locaties zoals de dijk aan de woningbouwzijde zijn in 2018 vier keer geklepeld. In de overgangsgebieden zet de Beheercombinatie het sinusbeheer op het ruw gras voort. In iedere ronde is een deel van het areaal (50% tot 75%) gemaaid. Doordat zowel bloeiende kruiden als afgestorven resten aanwezig zijn biedt dit voor fauna zowel mogelijkheden voor foerageren als verschuilen. Voor iedere eenheid ruw gras is op de beheerkaarten aangegeven of sinusbeheer dan wel beeldgericht beheer van toepassing is.

Het recreatief gras voldoet aan de gestelde eisen.

2.4 BEPLANTING

Het bosplantsoen in De Groenzoom ontwikkelt zich naar wens. In 2018 is de diversiteit beoordeeld. Deze is voldoende. Hier zijn geen aanvullende maatregelen nodig om de diversiteit te vergroten. Op enkele locaties is de diversiteit beperkt, maar door natuurlijke ontwikkeling en beheermaatregelen komende jaren zal de diversiteit toenemen.

De Beheercombinatie is verantwoordelijk voor boomveiligheidsonderzoek (VTA) van de solitaire bomen die verspreid door De Groenzoom zijn aangeplant. Begin 2018 is dit onderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten rooien wij de dode bomen in het plantseizoen 2018 – 2019 en planten pleksgewijs vervangende bomen aan. Zo wordt blijvend invulling gegeven aan de functies van de bomen, zoals afscherming bebouwing, ecologische waarden en cultuurhistorische waarden van bijvoorbeeld oude appelrassen.

Evenals in 2017 zijn tijdens de natuurwerkdag wilgen geknot. Door om en om te knotten is de lijnstructuur gehandhaafd. Het snoeimateriaal is onder andere gebruikt voor een takkenril nabij de vlinderidylle. Aangezien de bomen één keer per drie jaar geknot worden, zullen in 2019 geen knotwerkzaamheden plaats vinden.

2.5 WATER EN OEVERS

Evenals voorgaande jaren zijn de watergangen in het gebied gemaaid. Over enkele watergangen blijft onduidelijkheid bestaan over de verdeling van de verantwoordelijkheden. Hierover blijft de Beheercombinatie in gesprek met gemeenten, Hoogheemraadschap Delfland en aangrenzende particulieren.

Het gebruikersplatform heeft een advies uitgebracht over de inrichting en het beheer van de kanoroute. In 2019 volgen wij deze adviezen betreffende het maaien van de watergangen op. Over diverse andere adviezen gaan wij in overleg met gemeenten en Hoogheemraadschap. Dit betreft onder andere bewegwijzering en communicatiemiddelen.

In 2018 zijn vijf extra poelen in beheer genomen. Naast reguliere beheermaatregelen (uitmaaien) voeren wij komende jaren werkzaamheden uit zoals verondiepen om flora en fauna optimaal kansen te bieden.

Baggerwerkzaamheden zijn geen onderdeel van de afspraken met de Beheercombinatie. In 2018 zijn in het noordelijk deel van De Groenzoom baggerwerkzaamheden uitgevoerd onder begeleiding van het Hoogheemraadschap Delfland, in samenspraak met de gemeente Pijnacker-Nootdorp. De sloten zijn op diepte gebracht, de bagger is in een depot in De Groenzoom gestort. De ingedroogde bagger wordt verwerkt in De

Groenzoom. De baggerwerkzaamheden in de gemeente Lansingerland zijn uitgesteld omdat de bagger niet geplaatst kon worden.

2.6 INFRASTRUCTUUR

De begroeiing van half verharde wandel- en beheerpaden is een aandachtspunt. Tijdens de jaarlijkse kwaliteitsschouwen is gebleken dat dit gras regelmatig te hoog is. Bedekking met gras van deze paden is toegestaan en zelfs gewenst. De hoogte moet wel dusdanig zijn (max. 25 cm) dat het betreden van de paden niet wordt belemmerd.

Het aantal meldingen over de ruiterpaden is afgenomen. In gesprekken met gebruikers/manegehouders blijkt dat de ruiterpaden naar behoren functioneren. Voorkomen moet worden dat de paden te los komen te liggen. Hiermee houden we in het beheer rekening.

De aansluitingen van paden op bruggen zijn slecht toegankelijk voor mindervaliden. De paden verzakken, terwijl de bruggen op hoogte blijven. Daardoor ontstaan hoogteverschillen die een belemmering zijn voor met name gebruikers die minder ter been zijn. Dit blijkt uit meldingen en is ook door de beheerder in het veld geconstateerd. Technisch onderhoud van de paden is de verantwoordelijkheid van de gemeenten, zij zijn van de verzakkingen in kennis gesteld.

2.7 TERREINMEUBILAIR

De beheerder controleert het meubilair wekelijks bij zijn rondgang, zodat onveilige objecten snel worden geconstateerd. Het terreinmeubilair voldoet aan de eisen. Enkel scheefstand van enkele objecten is een aandachtspunt. Dit is in 2018 aangepakt.

Uitzondering hierop vormen de land- en klaphekken. Het hang- en sluitwerk dat is toegepast blijkt onvoldoende. Het sluitwerk van de landhekken van met name weides met koeien zijn verbogen. Pachters passen touw en ijzerdraad toe om de hekwerken te sluiten. Hangwerk van klaphekken is afgebroken / uitgescheurd. Tevens hangen hekwerken scheef.

In 2019 gaan we in overleg over het vervangen dan wel aanpassen van het hang- en sluitwerk.

2.8 CIVIELE KUNSTWERKEN

De kwaliteit van het schilderwerk van de brugleuningen is slecht. Daarnaast vindt snel algengroei op de brugleuningen plaats. Na meldingen hierover in 2016 zijn de koppen van de leuningen geschilderd, maar de verfkwaliteit is over het algemeen nog slecht.

In de Bergboezem staan drie windmolentjes die een functionele bijdrage leveren aan het peilbeheer in de Bergboezem. In 2018 zijn de molentjes aangepast. Door de hoogte van de inlaat verstelbaar te maken, kan nu op verschillende niveaus bemalen worden. Hierdoor kan de plas-dras voor de weidevogels nauwkeuriger gestuurd worden. Tevens heeft groot onderhoud van de molentjes plaats gevonden.

2.9 SCHOON

Wekelijks voert de beheerder een zwerfvuilronde door De Groenzoom uit. De hoeveelheid verzameld zwerfafval is beperkt, bezoekers nemen dit over het algemeen zelf mee en laten dit niet slingeren in het gebied.

3 PROCESSEN

De werkzaamheden van Beheercombinatie De Groenzoom bestaat uit verschillende facetten die in diverse processen te vatten zijn. In hoofdstuk 2 is ingegaan op het onderhouden en ontwikkelen van alle objecten. Alle overige handelingen zoals het betrekken van bewoners en kwaliteitsbeheersing zijn in dit hoofdstuk belicht.

3.1 PROCESMANAGEMENT

3.1.1 Scopemanagement

Onderstaand zijn de gedurende de beheerperiode ingediende voorstellen tot wijziging (VTW) toegelicht. Als de Beheercombinatie de inrichting of het beheer wil wijzigen dient zij een VTW in. Hierin zijn de doelstelling, te nemen maatregelen en daarmee samenhangende kosten toegelicht. De opdrachtgever beoordeelt of dit past in de doelstellingen voor De Groenzoom en op lange termijn duurzaam in stand te houden is.

Verzoek tot wijziging 2018 (VTW)

-5 Aanleggen vlinderidylle

(Akkoord ✓)

Vlinders en bijen hebben bloemen nodig om nectar en stuifmeel te kunnen vinden en daarmee te overleven. Helaas hebben vlinders en bijen het moeilijk omdat er nog zo weinig bloemrijke plekken zijn. Dankzij Idylle komt hier verandering in. De Vlinderstichting en de Nederlandse Bijenhoudersvereniging leggen samen met veel vrijwilligers idyllen aan voor meer kleur in het landschap. Grote bloemrijke plekken in de stad, het buitengebied of langs sloten of wegen. Heerlijke plekken om te wandelen en te genieten.

Ook in De Groenzoom willen wij graag invulling geven aan dit mooie initiatief. Zowel in De Groenzoom in de ruige parkzone nabij de N470 als in de bebouwde omgeving van Pijnacker wordt een idylle gerealiseerd. Realisatie vindt plaats in samenwerking met de vlinderstichting.

Daarom leggen wij u graag dit verzoek tot wijziging voor met als doel:

- Het areaal bloeiende vegetatie in De Groenzoom te vergroten;
- De aantrekkingskracht van vlinders op De Groenzoom verder te vergroten.

-6 Verplaatsen van Landhek

(Afgewezen X)

Op de noordelijke dijk van de bergboezem is nabij molen De Valk vanaf de Molenweg afgelopen voorjaar een nieuw fietspad gerealiseerd. Een deel van de dijk was uitgerasterd, waarbij een landhek toegang bood tot de dijk en het laarzenpad. Dit raster en landhek hebben door de aanleg van het fietspad geen functie meer.

Zowel door pachters als het gebruikersplatform is aangegeven dat nabij de oostelijke entree een hek wenselijk is om percelen van elkaar te scheiden. Dit gebeurt nu met een stalen hek van een pachter. Door het plaatsen van het landhek is het laarzenpad over de dijk permanent toegankelijk. Voorstel is het landhek te verplaatsen.

Daarom leggen wij u graag dit verzoek tot wijziging voor met als doel:

- Het verwijderen van een landhek zonder functie;
- Het realiseren van een functionele afscheiding tussen twee percelen die bij twee verschillende pachters in gebruik zijn;
- Het verbeteren van de toegankelijkheid van het laarzenpad op de dijk rondom de Bergboezem.

-7 Verwijderen van duiker

(Afgewezen X)

De duiker in de aanvoersloot naar windmolentje 1 in de Bergboezem is beschadigd en verzakt. De wateraanvoer stagneert daardoor. De duiker heeft op deze locatie een beperkte functie voor het beheer en de pachter. Ook het hoogheemraadschap staat positief tegenover het verwijderen van de duiker.

Daarom leggen wij u graag dit verzoek tot wijziging voor met als doel:

- Kapotte duiker uit de Bergboezem te verwijderen
- De doorstroming richting windmolentje 1 te verbeteren.

-8 maaibeheer ruw gras in relatie tot beeldkwaliteitseisen (Akkoord ✓)

Het onderhoud van het beheertype ruw gras vindt plaats op basis van beeldkwaliteitseisen. Afwijkingen hierop worden met een onderhoudsfrequentie van 4x per jaar maaien / klepelen voorkomen. De ecologische potentie die het ruwe gras op diverse locaties in De Groenzoom heeft wordt door dit beheer echter niet ten volle benut.

Daarom leggen wij u graag dit verzoek tot wijziging voor met als doel:

- Behouden beeldkwaliteit als uitgangspunt voor maaifrequentie op intensief gebruikte locaties ten behoeve van beleving en veiligheid;
- Toepassen sinusbeheer op extensief gebruikte locaties en overhoeken om diversiteit vegetatie te vergroten voor insecten, vogels en kleine zoogdieren;
- Beschadiging aan bomen voorkomen door niet bij te maaien.

-9 Realiseren poelen

(Akkoord ✓)

Een EMVI-toezegging die is gedaan, is het realiseren van 2 – 5 poelen in de periode 2017-2018 op basis van de bevindingen van de eerste poelen, gerealiseerd in 2017. Gezien de trage ontwikkeling van de vegetatie in deze poelen is ons voorstel bestaande laagtes en watertjes op te waarderen tot poel. Verspreid in het gebied hebben wij 5 toekomstige poelen aangeduid die nu al een rijke vegetatie kennen en gedeeltelijk verruigd zijn. Deze poelen maaien we gefaseerd. Indien nodig verwijderen we de sliblaag en / of diepen we de poelen uit.

De Beheercombinatie heeft ten behoeve van dossiervorming de volgende brieven ingediend met meldingen over bijzonderheden / afwijkingen:

Informatiebrieven

- 1 Ontwikkeling Glanshaverhooiland en Vochtig hooigrasland (2016)
- 2 Gevolgen inunderen Bergboezem (2016)
- 3 Achtergebleven zakbakens in het gebied (2016)
- 4 Ondeugdelijk hang- en sluitwerk en te ondiepe kanoroute (2016)
- 5 Geconstateerde illegale beweiding Molenlaan (2016)
- 6 Onderhoudstoestand witte bruggen (2016)
- 7 Advisering nollen Klapwijkse knoop (2017)

De Beheercombinatie heeft de volgende aanvullende prijsaanbiedingen ingediend:

Prijsaanbiedingen

- 1 Offerte herstel opleverpunten bij ingebruikname door beheerder (2016)
- 2 Offerte verwijderen zakbakens en palen in het gebied (2016)
- 3 Offerte verwijderen grof zwerfafval uit sloot (2016)
- 4 Bomen water geven vanaf medio juli (laat gezien weersomstandigheden), laanbomen op kades, op regie (2016)
- 5 Combinatieweg herstellen (2017)
- 6 Aanbrengen afschermde beplanting achter woonhuis nabij parkeerplaats Meerweg (2017)
- 7 Omvormen stobbenwal onderdoorgang N471 (2018)
- 8 Vervangen bomen laanbeplantingen fietspad op kade (2018)
- 9 Fysieke maatregelen hondenbeleid in De Groenzoom (2018)

De maatregelen die het resultaat zijn van de prijsaanbiedingen in 2018 zijn onderstaand nader toegelicht;

Stobbenwal onderdoorgang N471

De stobbenwal die onder het viaduct van de N471 enkele jaren geleden als ecologische verbinding werd gerealiseerd, voldeed niet aan de eisen van het Hoogheemraadschap Delfland. De stobben zijn opnieuw geplaatst. Dit bestaat uit 2 onderbroken lijnen.

Vervangen bomen laanbeplanting

De kwaliteit van de laanbomen langs het fietspad op de kade waren van zeer wisselende kwaliteit. Parallel aan Meerweg waren enkele bomen van onvoldoende kwaliteit, in deelgebied 3 was een groter aantal bomen niet te handhaven. Op basis van inspectieresultaten van de kwaliteit zijn uiteindelijk 331 bomen als te vervangen aangemerkt. In het najaar van 2018 zijn de oude bomen verwijderd, is de groeiplaats gespit en zijn nieuwe bomen inclusief boompalen geplaatst.

Fysieke maatregelen hondenbeleid

In 2018 zijn met alle belanghebbende afspreken gemaakt over het beleid betreffende honden in De Groenzoom (par. 3.3.2). De resultaten hiervan vragen om fysieke maatregelen in De Groenzoom, die begin 2019 gerealiseerd worden. De gemeenten brengen in het gebied aanvullende bebording aan om het nieuwe beleid kenbaar te maken. De Beheercombinatie plaatst enkele hekwerken en legt een hondenstandje aan.

3.1.2 Keuringslogboek

Gedurende het jaar zijn conform het keuringsplan in het beheerplan voor verschillende aspecten keuringen uitgevoerd:

- Weidevogeltellingen in periode maart – augustus
- Vlinders en soorten diversiteit geteld door het gehele jaar
- Vegetatie is beoordeeld in de periode mei/juni en augustus/september
- De beeldkwaliteit is twee keer gemeten. In zowel juli als november zijn 25 meetpunten in De Groenzoom beoordeeld.

De resultaten van deze keuringen zijn verwerkt in de beoordeling van de objecten in hoofdstuk 2.

3.1.3 Risicomanagement

De risicotabel is herijkt. In bijlage 4 is deze bijgevoegd. In de tabel zijn maatregelen opgenomen om de risico's te ondervangen. De maatregelen in de top 10 waarvoor maatregelen zijn opgenomen in deze jaarrapportage zijn blauw gemarkeerd. Hiervoor zijn acties uitgezet of gaat dat conform deze rapportage en de actielijst in de jaarrapportage eisen gebeuren. De overige maatregelen voor de top 10 worden door de verantwoordelijk persoon in 2019 opgepakt. Risico's buiten de top 10 worden ieder kwartaal gemonitord. Resultaten hiervan worden in de bouwvergaderingen besproken.

3.1.4 Veiligheid- en gezondheidsplan

In 2018 hebben er zich (bijna) geen ongevallen voorgedaan. Alle werkzaamheden zijn zonder gevaarlijke situaties uitgevoerd.

3.2 TECHNISCH MANAGEMENT

De Beheercombinatie voert werkzaamheden uit binnen de begrenzing van De Groenzoom zoals die is overeengekomen. Binnen dit beheergebied dragen wij er zorg voor dat het gebied toegankelijk is voor recreanten.

3.2.1 Duurzaamheid

Doelstellingen betreffende duurzaamheid richten zich vooral op het beperken en nuttig hergebruiken van afvalstromen en het beperken van de uitstoot van CO₂.

Elektrisch voertuig

De beheerder heeft het gehele jaar zowel voor werkzaamheden in De Groenzoom als woon-werkverkeer en afspraken buiten het gebied gebruik gemaakt van zijn elektrische voertuig.

Hergebruiken en composteren

In 2018 hebben we wederom zelf gecomposteerd in het gebied. Daarnaast is de eerste snede van de glanshaverhooilanden naar de Bieslandhoeve gebracht. Hier wordt het gebruikt als strooisel voor in de potstallen, om vervolgens als meststof ingezet te worden.

Tijdens een compostdag op 21 april is gratis groenzoomcompost ter beschikking gesteld. Gedurende bijna één jaar is het gemaaid gras gecomposteerd. Door de warmte (broei) in het gras zijn temperaturen van zo'n 70°C ontstaan, die in de loop van de tijd zijn gezakt tot een constante temperatuur van 50°C. Hierdoor zijn onkruidzaden én ziektekiemen afgedood. Door te composteren zorgen we voor een mooie en duurzame manier van hergebruik van organisch materiaal; gebruik van (kunst)mest is niet nodig. Compost zorgt ook voor het vastleggen van CO₂ in de bodem.

3.2.2 Verpachten

Na evaluatie eind 2017 is besloten het beheer (en daarmee het pachtcontract) van de Bergboezem aan te passen. De afspraken voor dit beheer waren al enkele keren aangepast. Omdat wederom aanpassing nodig was, was naar onze mening geen sprake meer van een transparant proces en prijsbepaling als we opnieuw in overleg zouden gaan met de pachter. Door middel van een nieuwe aanbesteding kunnen we voor deze percelen de pacht voor de komende periode opnieuw transparant verzorgen.

Gezien de omvang van de Bergboezem in relatie tot de omvang die een pachter in zijn bedrijfsvoering in kan passen, is de Bergboezem onderverdeeld in 4 te verpachten percelen. Alle geïnteresseerde pachters hebben daarbij de mogelijkheid in te schrijven. Wederom zijn zowel de prijs als het kwaliteitsaspect (onder andere lokale betrokkenheid, duurzaamheid bedrijfsvoering) bepalend voor de gunning. Gunning van meerdere percelen aan 1 pachter is mogelijk. Dit is uiteindelijk ook gebeurd, waarbij dezelfde pachter als in 2016 en 2017 actief is geweest in de Bergboezem in 2018.

Eind 2018 hebben met alle pachters in een positieve sfeer evaluatiegesprekken plaats gevonden. Alle pachters hebben aangegeven ook in 2019 de pacht voort te willen zetten.

3.2.3 Recreatiemonitoring

Om de recreatie in De Groenzoom te monitoren, is er in 2018 een dagtelling georganiseerd op 9 juni 2018. Voor de monitoring zijn drie deelgebieden aangewezen. In ieder deelgebied is 's ochtends, 's middags en 's avonds op drie locaties een uur lang geturfd welke vorm van recreatie werd uitgevoerd op dat moment. De Beheercombinatie is daarbij ondersteund door diverse leden van het gebruikersplatform, waarvoor nogmaals dank. De resultaten van de voorjaartelling zijn vervolgens vergeleken met de nulmeting in 2016. Hierdoor is duidelijk geworden op welke locaties recreatie is toe- of afgenomen en op welke vorm van recreatie dit invloed heeft gehad. Binnen de recreatiegroep sport en spel zijn skaters, joggers, vissers en wielrenners opgenomen. In de kaart op de volgende pagina zijn de bevindingen van 2016 (nulmeting) en 2018 naast elkaar gezet.

Deelgebied 1 Oostmeerpolder:

Fietzers meer dan verdubbeld in 2018 t.o.v. nulmeting. Wandelaars zijn in grote mate toegenomen en sport en spel is bijna verdubbeld t.o.v. de nulmeting. Dit gebied werd verder nog gebruikt door twee scootmobiel gebruikers en een trekker die met hoge snelheid over het Ruyvensepad reed. In dit gebied lopen meer honden los dan aangelijnd.

Deelgebied 2: Kleihoogt

Iedere doelgroep is afgenomen t.o.v. de nulmeting. Er is echter wel een boot gezien die aangeeft dat er gebruik wordt gemaakt van watersport in het gebied. In dit gebied lopen meer honden los dan aangelijnd.

Deelgebied 3: Noordersingel

Iedere doelgroep is afgenomen t.o.v. de nulmeting op sport en spel na. Sport en spel is in dit gebied meer dan verdubbeld. Eveneens lopen in dit gebied meer honden los dan aangelijnd en zijn er verschillende honden gezien zonder baas.

Deelgebied 4: Keulseweg/Molenlaan

Het aantal fietsers en ruiters is flink afgenomen. Alle andere doelgroepen zijn licht toegenomen. Opvallend is dat in dit gebied minder honden lopen dan in de overige gebieden.

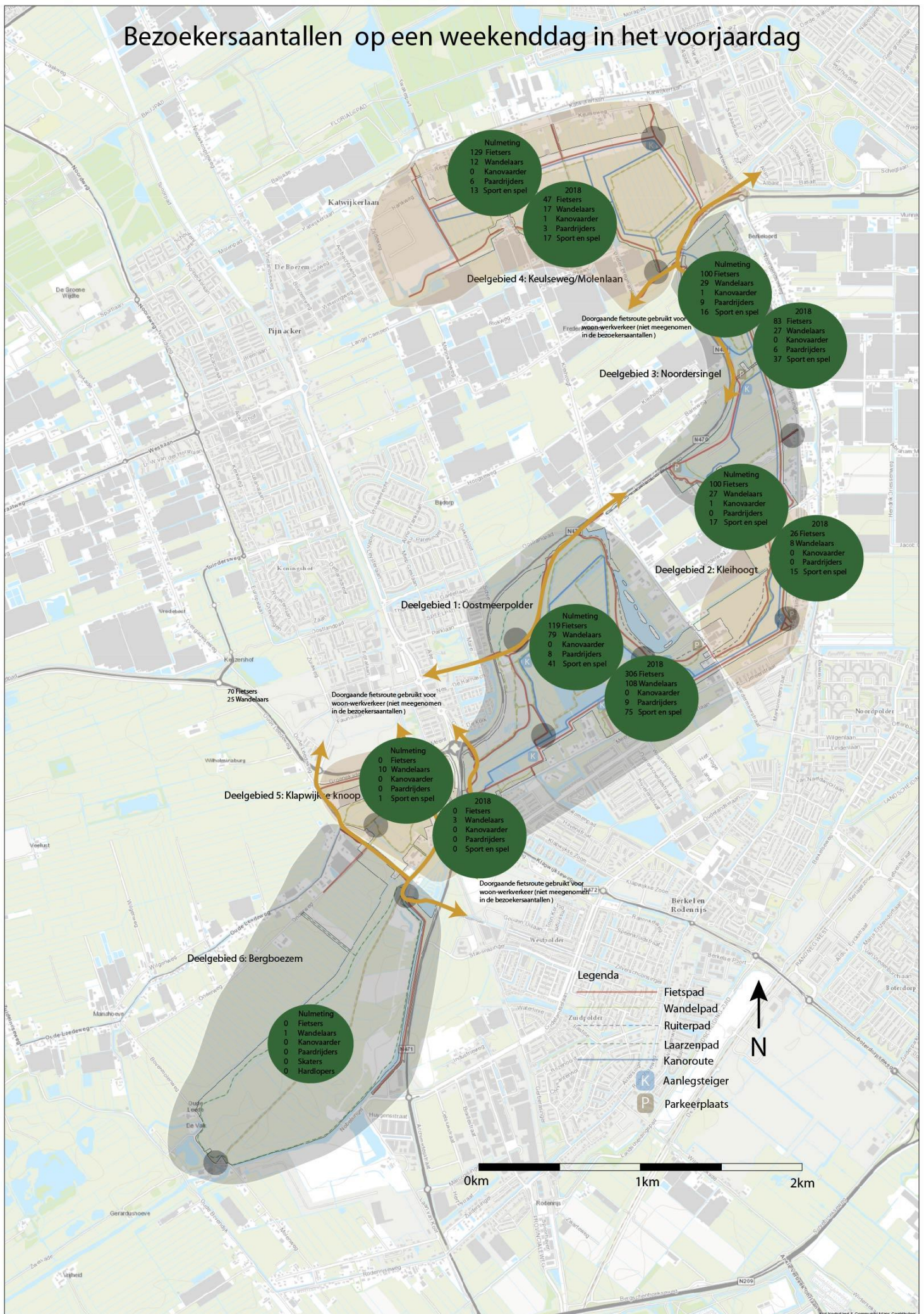
Deelgebied 5: Klapwijkse knoop

Aantal wandelaars flink afgenomen. Uit een gesprek tijdens de telling bleek in dit gebied dat recreanten het niet duidelijk vinden aangegeven waar wel en geen losloopgebied voor honden is.

Deelgebied 6: Bergboezem

Deelgebied zes is niet opgenomen tijdens de dagtelling van 2018 aangezien dit project afgesloten is.

Bezoekersaantallen op een weekenddag in het voorjaardag

3.3 OMGEVINGSMANAGEMENT

3.3.1 Gastheerschap en toezicht

In De Groenzoom staan gastheerschap en toezicht hoog in het vaandel. We vinden het belangrijk dat alle bezoekers in het gebied zich veilig en welkom voelen.

Informatiepunt

Elke woensdagmiddag – met uitzondering van de tweede woensdagmiddag in de maand – houdt de beheerder een inloopmoment tussen 13:00-15:00 uur op ons informatiepunt aan de Kleihoogt. Mensen kunnen hier terecht voor vragen en opmerkingen over De Groenzoom. Van deze gelegenheid wordt wisselend gebruik gemaakt. Regelmatig ontvangt de beheerder niemand, anderzijds komen lokaal betrokkenen met regelmaat met hun vragen langs. Gemiddeld betekent dit 1 tot 3 bezoekers per keer.

Natuurwandeling

Op de tweede woensdag van de maand organiseert beheerder Cor Noorman natuurexcursies. In 2017 namen 230 mensen deel, in 2018 zijn dat er 280.

Datum	Locatie	Thema	Type	Aanmeldingen	Deelnemers
14-feb	Bergboezem	rammelende hazen	mw-1	29	26
17-feb	Bergboezem	rammelende hazen	ow-1	16	16
14-mrt	Bergboezem	weidevogels	mw-2	33	32
11-apr	Glanshaverhooiland dg. 4	weidevogels	mw-2	35	28
15-apr	Voorafsche Polder dg. 3	divers	ow-1	NMP	30
9-mei	Voorafsche Polder dg. 3	divers	mw-2	20	15
23-mei	Oostmeerpolder	divers	mw-1	7	9
29-mei	Voorafsche Polder dg. 3	divers	ow-1	damesgroep	10
13-jun	Oostmeerpolder	divers	mw-1	15	17
11-jul	Hele gebied	divers	mf-1	12	17
8-aug	Bergboezem laarzenpad	divers	mw-1	29	22
15-aug	Voorafsche Polder dg. 3	divers	ow-1	Leger des Heils	8
10-okt	Voorafsche Polder dg. 3	divers	mw-1	24	20
15-nov	Oostmeerpolder	divers	mw-1	53	30
Totaal aantal aanmeldingen/deelnemers				281	280

ow = ochtendwandeling

of = ochtend fietstocht

mw = middagwandeling

mf = middag fietstocht

het getal geeft het aantal wandelingen weer

Meldingen

Alle meldingen die bij de Beheercombinatie zijn binnengekomen zijn genoteerd in het meldingenlogboek. Deze hebben een wisselend karakter. Glas dat is achter gelaten, een dood dier dat is aangetroffen of een kapot klaphek dat niet functioneert. De beheerder handelt deze meldingen af, zo nodig in overleg met de betrokken gemeenten. Eén type melding springt eruit. Dat betreft loslopende honden die voor overlast zorgen. Niet alleen voor gebruikers maar ook doordat ze schapen opjagen die daardoor uitbreken.

Activiteiten 2019

Ook in 2019 vinden op de tweede woensdag van de maand natuurwandelingen plaats. Ook is op de overige woensdagmiddagen het informatiepunt geopend.

3.3.2 Stimuleren lokale betrokkenheid

Voor het creëren van draagvlak en het zorgen van meer lokale kennis over het (beheer)gebied vinden wij het erg belangrijk dat lokale betrokkenheid gestimuleerd wordt. Er bestaan mogelijkheden tot burgerparticipatie, zo kan middels de natuurwerkdag meegeholpen worden met beheerwerkzaamheden.

Rotta

Een moerasgebiedje in de Klapwijkse knoop is dit jaar door Rotta onder handen genomen. Naast reguliere maaiwerkzaamheden zijn ook houtsnipperpaden gerealiseerd, zodat het gebied beter toegankelijk wordt. Tevens hebben enkele vrijwilligers de takkenril gerealiseerd tijdens de natuurwerkdag van 2017 uitgebreid met snoeimateriaal van de natuurwerkdag van 2018.

Schooljeugd

In 2018 is een vlinderidylle gerealiseerd. Zo'n 30 schoolkinderen waren aanwezig om gewapend met emmertjes het zaad bestaande uit een inheems kruidenmengsel te verspreiden. Het resultaat was enkele weken later zichtbaar. In mei 2019 wordt de vlinderidylle feestelijk geopend.

Nationale natuurwerkdag

Op de eerste zaterdag van november is voor de derde keer in successie deelgenomen aan de nationale natuurwerkdag. Circa 20 deelnemers genoten van het zonnetje, de inspanning tijdens het knotten en de nazit met broodjes en napraten over De Groenzoom en omgeving.

Excursies / presentaties

In 2018 zijn op verzoek enkele excursies verzorgd. Tevens hebben enkele presentaties plaats gevonden:

- Presentatie natuur en milieugroep Pijnacker,
- Presentatie in bibliotheek Oostland

Gebruikersplatform

Het gebruikersplatform voorziet gemeenten en Beheercombinatie regelmatig gevraagd en ongevraagd van advies. Wij reiken gevraagde informatie aan en lichte toe waarom bepaalde keuzes gemaakt zijn. Op verzoek van het gebruikersplatform zijn diverse vergaderingen van het platform bijgewoond. Deze wisselwerking wordt als prettig en constructief ervaren, samen vinden we steeds beter de weg om elkaar te versterken.

Beleidswijziging hondenbeleid

Zowel gemeente Lansingerland als gemeente Pijnacker-Nootdorp hebben het beleid voor het aanlijnen van honden herzien. Het beleid van beide gemeenten is op elkaar afgestemd. Hierdoor kan in De Groenzoom door het gehele gebied een eenduidige lijn worden aangehouden. Samen met betrokken partijen vanuit het gebruikersplatform is een gebiedsindeling gemaakt met losloopgebieden en gebieden die in het broedseizoen niet toegankelijk zijn. Dit wordt in 2019 geïmplementeerd. Met behulp van bebording wordt dit in het gebied zichtbaar gemaakt.

Activiteiten 2019

In 2019 openen we de vlinderidylle, organiseren we weer een compostdag en een natuurwerkdag en werken we wederom samen met Rotta en het gebruikersplatform. In het voorjaar organiseren we een informatiebijeenkomst voor alle betrokkenen bij de Groenzoom.

In 2019 vestigt scouting Olave st. Clair zich in De Groenzoom. We gaan met hen in gesprek om te bekijken wat de mogelijkheden zijn om samen op te trekken tijdens activiteiten.

3.3.3 Communicatie omgeving

Communicatie gebeurt niet alleen in De Groenzoom zelf maar ook via de website, sociale media en (lokale) nieuwsbladen. Via de verschillende communicatiekanalen communiceert de Beheercombinatie naar de bezoekers en andere geïnteresseerden van De Groenzoom. Dit gebeurt via de volgende communicatiekanalen:

- Website (www.degroenzoom.nl)
- Twitter
- Facebook
- LinkedIn

De website wordt veel gebruikt voor het plaatsen van nieuws. Het gaat onder andere om:

- Persberichten
- Aankondigingen van nieuwe evenementen
- Verslagen van evenementen door bezoekers
- Andere nieuwswaardigheden

Nieuwsitems en persberichten worden ook via Facebook en Twitter gedeeld, waarbij wordt verwezen naar de website van De Groenzoom. Daarnaast wordt Twitter gebruikt om korte nieuwsberichten te verspreiden over bijvoorbeeld nieuwsitems op de website, nieuwe evenementen of wijzigingen in de bereikbaarheid.

Het aantal volgers op twitter is van circa 150 eind 2017 toegenomen tot ruim 200 eind 2018. Op facebook is het totaal aantal volgers opgelopen tot 1.155. Het gebruik van de website is door de opbouw moeilijk te beoordelen. Mede daarom ontwikkelen we een nieuwe website in 2019.

Artikelen en publicaties

In het verenigingsblad Aves visum (= Latijn voor 'vogels kijken') van Rotta heeft Cor Noorman uitgebreid verteld over zijn werkzaamheden in De Groenzoom.

Enquête

Om erachter te komen wat bezoekers van De Groenzoom vinden, is er door middel van enquêtering bepaald wat nog kansen en knelpunten in het gebied zijn. In 2016 is gestart met deze enquête en afgelopen jaar is deze opnieuw gebruikt in De Groenzoom. Hieronder is per vraag terug te vinden wat de belangrijkste bevindingen zijn geweest in De Groenzoom en of grote verschillen hebben plaatsgevonden t.o.v. 2016. In 2018 is de enquête vaker ingevuld dan in 2016.

Aantal antwoorden 2016: 72

Aantal antwoorden 2018: 111

Uit de enquête zijn een aantal punten naar voren gekomen. Ten eerste valt het op dat een hoger percentage bezoekers gedurende langere tijd in De Groenzoom blijft. Hierdoor stijgt de vraag naar bankjes, prullenbakken en beschutting in het gebied. Daarnaast laten meer bezoekers zijn/haar hond uit in het gebied, waardoor de overlast van honden ook stijgt in het gebied en ook de kwaliteitsbeoordeling van hondenuitlaatvelden is gedaald van 6,3 naar 5. Verder is opvallend dat 15% meer mensen komen om flora en fauna te zien ten opzichte van 2016. Ook valt op dat mensen vaker het gebied alleen bezoeken en dat er meer kinderen onder de twaalf naar het gebied komen. Het routeprobleem in De Groenzoom is bijna volledig verdwenen uit de opmerkingen ten opzichte van de enquête van 2016. Dit kan als reden hebben dat bezoekers bekender en vertrouwer zijn met het gebied.

Activiteiten 2019

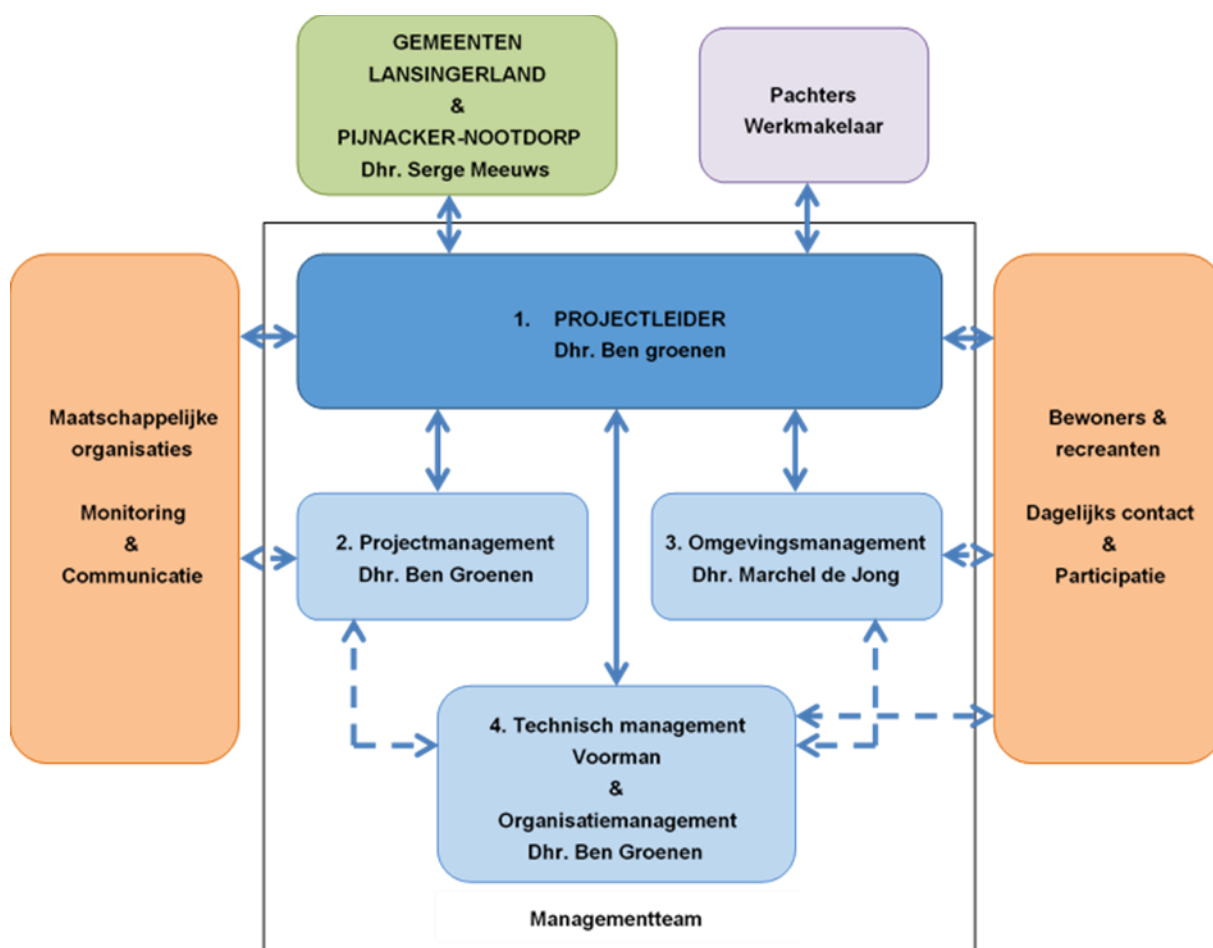
Omdat het onderhoud van de website ongebruiksvriendelijk is en informatie verouderd is, gaan we in 2019 een nieuwe site opzetten. We werken daarbij samen met het

gebruikersplatform, die via een apart onderdeel van de site graag zelf meer communicatie gaan verzorgen.

3.4 ORGANISATIEMANAGEMENT

3.4.1 Organisatie

De organisatie van zowel opdrachtgever als opdrachtnemer zijn in 2018 niet gewijzigd. Op een constructieve wijze is gewerkt aan het beheer en het door middel van eenmalige maatregelen verbeteren van natuurwaarde en recreatieve mogelijkheden van De Groenzoom.

3.4.3 Social return

Voor het beheer van De Groenzoom hebben wij de verplichting om aan de SROI-invulling van 5% van de aanneemsom te voldoen: € 15.417-, per jaar. Dit proces is samen met de ambtenaar van de gemeente Lansingerland in 2016 voorspoedig doorlopen, waardoor per 14 maart 2016 drie SROI-kandidaten werkzaam waren in De Groenzoom. Door de vaste aanstellingen die hieruit voortgekomen zijn voldoet de Beheercombinatie aan de social return verplichting tot 31 december 2021.

3.4.4 Externe inzet

In 2018 heeft Marco Tanis in het kader van zijn universitaire studie op eigen initiatief onderzoek gedaan naar de effecten van het graslandbeheer van semi-natuurlijke graslanden op bestuivers. De Groenzoom was daarbij één van de onderzoeksgebieden.

BIJLAGEN

Bijlage 1	Waargenomen soorten
Bijlage 2	VTW's tot en met 2017

Bijlage 1 Waargenomen soorten 2019

Overige soorten in De Groenzoom

Aalscholver	Grauwe Vliegenvanger	Kleine Mantelmeeuw	Spreeuw
Baardman	Groene kikker (soort onbepaald)	Koperwiek	Sprinkhaanzanger
Beflijster	Groene Specht	Krakeend	Staartmees
Bergeend	Groenling	Kramsvogel	Steenrode heidelibel
Blauwborst	Groenpootruiter	Krombekstrandloper	Steenuil
Blauwe Reiger	Grote Bonte Specht	Kuifeend	Steltkluut
Boerenzwaluw	Grote Canadese gans	Lantaarntje	Tafeleend
Bokje	Grote Gele Kwikstaart	Lepelaar	Tapuit
Bonte Strandloper	Grote keizerlibel	Meerkoet	Temmincks Strandloper
Boomvalk	Grote Mantelmeeuw	Merel	Tijftjaf
Bosrietzanger	Grote roodoogjuffer	Middelste Zaagbek	Torenvalk
Bosruiter	Grote Zaagbek	Nijlgans	Turkse Tortel
Brandgans	Grote Zilverreiger	Oeverloper	Veldmuis
Bruine Kiekendief	Haas	Oeverzwaluw	Velduil
Buidelmees	Heggenmus	Ooievaar	Vink
Buizerd	Holenduif	Paapje	Visdief
Casarca	Houtsnip	Pijlstaart	Vroege glazenmaker
Cetti's Zanger	Huiszwaluw	Pimpelmees	Waterhoen
Dodaars	IJsvogel	Platbuik	Waterpieper
Dwergmeeuw	Kauw	Porseleinhoen	Waterral
Dwergmuis	Keep	Purperreiger	Waterrietzanger
Ekster	Kemphaan	Putter	Watersnip
Fazant	Kievit	Regenwulp	Wezel
Fitis	Kleine Plevier	Rietgors	Wilde Eend
Fuut	Kleine Zilverreiger	Rietzanger	Winterkoning
Gaai	Kluut	Ringmus	Wintertaling
Geoorde Fuut	Kneu	Roerdomp	Witgat
Gewone dwergvleermuis	Knobbelzwaan	Roodborst	Witte Kwikstaart
Gewone oeverlibel	Koekoek	Roodborsttapuit	Wulp
Gewone pad	Koereiger	Rosse stekelstaart	Zanglijster
Gierzwaluw	Kokmeeuw	Slechtvalk	Zwarte Ibis
Goudplevier	Kolgans	Slobeend	Zwarte Kraai
Grasmus	Konijn	Smient	Zwarte Ruiter
Graspieper	Koolmees	Snor	Zwarte Stern
Grauwe Franjepoot	Kleine Karekiet	Sperwer	Zwarte Wouw
Grauwe Gans		Spotvogel	Zwartkop

Nb Dit overzicht pretendeert niet volledig te zijn.

Overige soorten in De Groenzoom nieuwe lijst 2018 **zonder doelsoorten**

Aalscholver	Grauwe Gans	Koekoek	Snor
Azuurwaterjuffer	Groene kikker (soort onbepaald)	Kolgans	Spotvogel Spreeuw
Baardman	Groenpootruiter	Konijn	Sprinkhaanzanger
Beflijster	Grote Bonte Specht	Koolmees	Staartmees
Bergeend	Grote Canadese gans	Kramsvogel	Stenuil
Blauwe Kiekendief	Grote Gele Kwikstaart	Krombekstrandloper	Steltkluut
Blauwe Reiger	Grote keizerlibel	Lantaarntje	Tafeleend
Boerenzwaluw	Grote Zaagbek	Lepelaar	Tapuit
Bokje	Grote Zilverreiger	Meerkoet	Temmincks Strandloper
Bontbekplevier	Haas	Merel	Tjiftjaf
Bonte Strandloper	Havik	Nijlgans	Torenvalk
Boomvalk	Heggenmus	Nonnetje	Tuinfluter
Bosrietzanger	Hermelijn	Oeverloper	Velduil
Bosruiter	Holenduif	Oeverzwaluw	Visdief
Brandgans	Houtsnip	Ooievaar	Waterhoen
Bruine Kiekendief	Huismus	Paapje	Waterpieper
Buidelmees	Huiszwaluw	Pijlstaart	Waterral
Buizerd	IJslandse grutto	Platbuik	Wezel
Cetti's Zanger	IJsvogel	Porseleinhoen	Wilde Eend
Dodaars	Kauw	Putter	Winterkoning
Dwergmeeuw	Keep	Rietgors	Witgat
Dwergmuis	Kemphaan	Rode Wouw	Witte Kwikstaart
Fazant	Kleine karekiet	Roerdomp	Zilverplevier
Fitis	Kleine Mantelmeeuw	Roodborst	Zwarte Ibis
Fuut	Kleine Plevier	Rosse grutto	Zwarte Kraai
Geoorde Fuut	Kleine Zilverreiger	Rosse stekelstaart	Zwarte roodstaart
Gewone dwergvleermuis	Kleine Zwaan	Rouwkwikstaart	Zwarte Ruiter
Gewone oeverlibel	Kluut	Ringpootbuizerd	Zwarte Stern
Gierzwaluw	Knobbelzwaan	Slechtvalk	Zwartkop
Grasmus		Smelleken	Zwartkopmeeuw
		Smient	

Doelsoorten

Argusvlinder	Groot Koolwitje	Knoopkruid	Slobeend
Blauwborst	Grote Ratelaar	Krakeend	Tureluur
Bruin blauwtje	Grutto	Kuifeend	Veldleeuwerik
Bruin zandoogje	Hooibeestje	Landkaartje	Vroege Glazenmaker
Brunel	Icarusblauwtje	Madeliefje	Watersnip
Dagpauwoog	Kale Jonker	Patrijs	Wilde peen
Fluitenkruid	Kievit	Pinksterbloem	Wintertaling
Gele Kwikstaart	klein geaderd witje	Rietzanger	Wulp
Gewone Berenklaauw	Kleine Koolwitje	Roodborsttapuit	Zanglijster
Gewoon duizendblad	Kleine Vos	Scherpe Boterbloem	Zomertaling
Graspieper	Kleine Vuurvlinder	Scholekster	Zwartsprietdikkopje
Groot Dikkopje	Kneu		

Verzoek tot wijziging t/m 2017 (VTW)

-1 Aanleg struweelbeplanting en broeihoop

(Akkoord ✓)

In het kader van de natuurwerkdag 2016 is op het eiland Meerweg (zoekgebied lokale betrokkenheid) struweelbeplanting aangebracht met betrokken vrijwilligers en een broedhoop voor onder meer de Ringslang aangebracht.

Dit heeft als doel:

- Het vergroten van de lokale betrokkenheid bij De Groenzoom;
- Het betrekken van de natuurverenigingen bij het beheer van De Groenzoom;
- Het vergroten van de bekendheid van het gebied;
- Meer biodiversiteit en beleving in het gebied.

-2 Aanleg paddenpoelen en kleinschalige aanplant

(Akkoord ✓)

Sinds april 2016 is de Beheercombinatie De Groenzoom Vof beheerder van natuur- en recreatiegebied De Groenzoom in de gemeenten Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp. In het kader van het onderliggende contract en de daarin genoemde EMVI-toezegging voor het graven van twee poelen in 2016 en de daarbij behorende kleinschalige aanplant.

Dit heeft als doel:

- Toename van de diversiteit van zowel flora als fauna in het gebied;
- Toename van de belevingswaarde voor bezoekers;
- Het realiseren van een nieuw type waterpartij, stilstaand water;
- Kansen benutten voor educatie mogelijkheden.

-3 Realiseren takkenril

(Akkoord ✓)

In het voorjaar van 2017 is aan de bloemrijke dijk aan de N470 een poel gerealiseerd. Honden blijken de poel in te lopen, waardoor verstoring plaatsvindt. In de winter van 2017 zijn in De Groenzoom wilgen geknot. De vrijgekomen twijgen zijn gebruikt om de poel af te schermen door een vlechtheekwerk te realiseren.

Daarom leggen wij u graag dit verzoek tot wijziging voor met als doel:

- Poel beschermen tegen inloop van honden;
- Realiseren zonplek voor vlinders;
- Vergroten belevingswaarde en betrokkenheid omgeving door hekwerk samen met belangstellenden te realiseren.

-4 Branden halfverharde paden deelgebied 4

(Afgewezen X)

De halfverharde paden in deelgebied 4 groeien langzaam dicht met grassen en kruiden omdat de betreding beperkt is. Dit is conform contract toegestaan. De ecologische waarde van het gebied neemt hierdoor echter af. Ook de toegankelijkheid komt uiteindelijk in het geding.

Daarom leggen wij u graag dit verzoek tot wijziging voor met als doel:

- Zonmogelijkheden voor vlinders te behouden;
- Broedmogelijkheden kleine plevier te behouden;
- Toegankelijkheid van het gebied te waarborgen.

X Het voorstel is afgewezen omdat dichtgroei onderdeel is van het contract. Grootschalig beheersen van de gras-kruiden op de vegetatie is ongewenst, ook vanwege de meerkosten die daarmee samenhangen. Voorstel is pleksgewijs te bekijken hoe fauna bevordert kan worden.